

52.

132. STAMPFEL-FÉLE
OMÁNYOS ZSEB-KÖNYVTÁR.

— 170. —

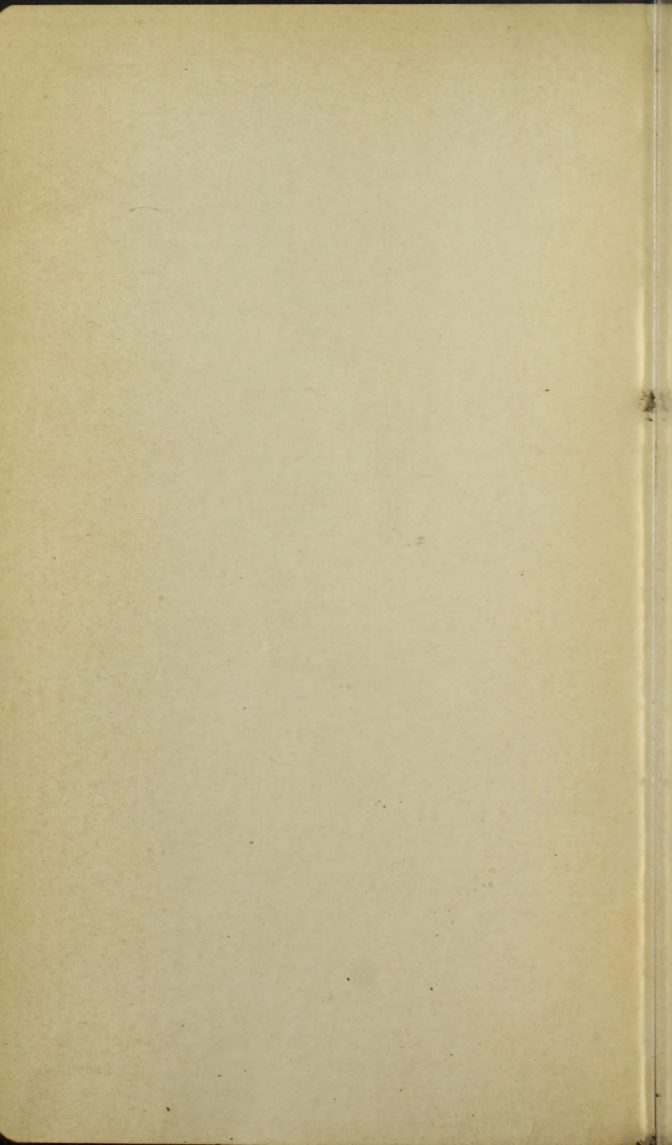
Sebetić Raimund

PÁRBAJSZABÁLYOK.

Ára 60 fill. • 30 kr.

POZSONY - BUDAPEST
KIADJA
STAMPFEL K.

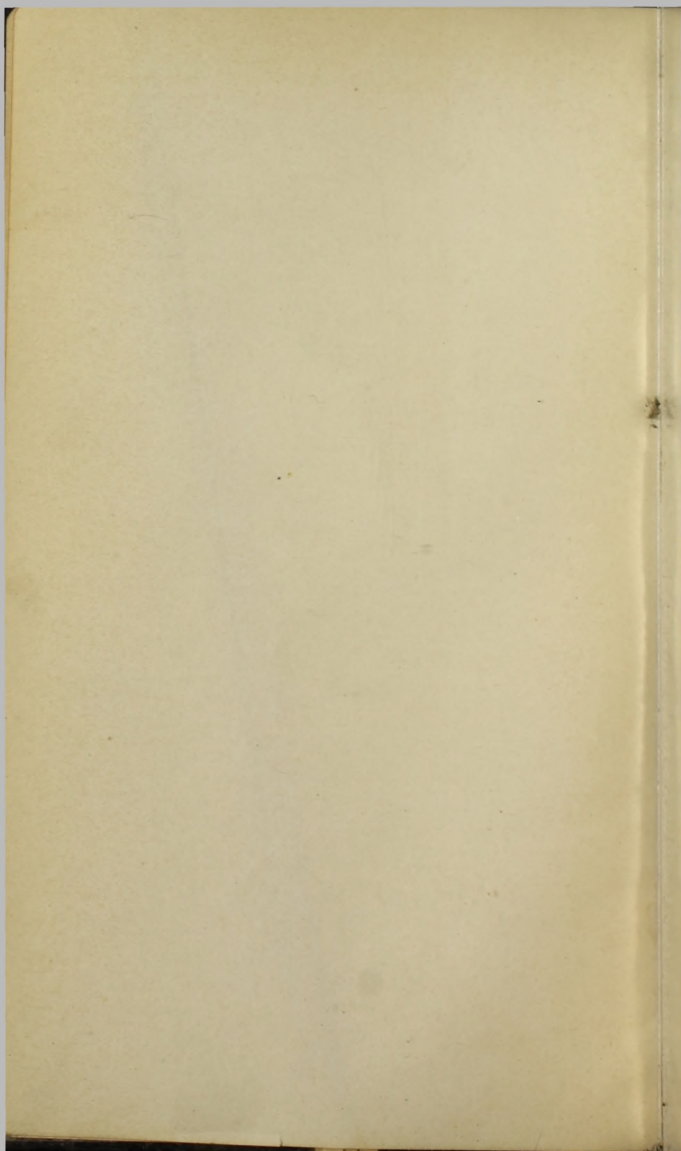
STAMPED TITLE
Faint, illegible text at the top of the page, possibly a title or author name.

PARBALISZABALYOK

STAMPED TITLE
Faint, illegible text in the middle section of the page.

STAMPED TITLE
Faint, illegible text in the lower middle section of the page.

STAMPED TITLE
Faint, illegible text at the bottom of the page.

STAMPFEL-FÉLE
TUDOMÁNYOS ZSEB-KÖNYVTÁR.

— 170. —

PÁRBAJSZABÁLYOK.

IRTA

SEBETIC' RAIMUND

CS. ÉS KIR. HUSZÁRKAPITÁNY ÉS M. KIR. TESTÓRTISZT.

ÖTÖDIK KIADÁS.

POZSONY. — BUDAPEST.

STAMPFEL KÁROLY KIADÁSA.

1904

MAGY. AKADEMLA
KÖNYVTARA

Utánnymás tilos. — Fordítási jog fentartva.

Előszó az 1-ső kiadáshoz.

Elődeinktől örökölt és a társadalmi szokásokban rejlő fogalmak a becsületről és becsületbeli ügyekről, minden nyilvános állásban levő egyént, de különösen a katonatisztet, a szükség arra kényszeríthet, hogy fegyveres elégtételt követeljen, vagy adjon, vagy pedig egy barátjának, mint párbajtanú szerepeljen.

Tekintettel arra a körülményre, hogy ily könyvek igen csekély számban léteznek és hogy azok több évvel ezelőtt jelentek meg, így azok egyáltalában vagy nem, vagy csak nehezen szerezhetők be, azon feladatot tűztem ki magamnak, hogy Mayer Sándor százados úr »Der Zweikampf ehedem und heute« Wien, 1866 és Gróf Chateauvillard-féle »Essai sur le duel« melyet annak idején több mint 80 munkatárs állított össze a francia előkelőség soraiból, nemkülönben más művekben elszórva megjelent jegyzetekből, az ez időben szokásos párbajszabályokat összeállítom.

Ezen könyv összeállításánál minden hosszadalmas elméleti fejtegetésektől függetlenül azon álláspontra helyezkedem, hogy a tiszt lovagias ügyekben a hol a tenni valók körül kételyekbe esnék, egy művet találjon, a hol magát utánnézés mellett a legkönnyebben tájékozhatta és a szükséges formákat megtalálhatta.

Debreczen 1879. évi november hó.

A 2-ik és 3-ik kiadása a »Párbaj-szabályok«-nak, melyek az 1-ső kiadást gyorsan követték, ugyanezen Előszóval jelentek meg.

Előszó a 4-ik kiadáshoz.

Az 1-ső kiadás mely gyorsan elkelt, a tartalma szerint csak egy kisebb körnek, t. i. bajtársaimnak volt szánva.

Az eredmény melyet művem elért, oly nagy volt, hogy 1879. évben 8 hét alatt 2 kiadás elfogyott és 1881. évben a 3-ik kiadást kellett szerkesztenem, ezen mű a 4-ik kiadás.

A párbajszabályok megjelenésére kiadott különféle vélemények közül, a következőknek kívánok itt helyt adni és pedig:

A Strafleaur-féle osztrák szépirodalmi »Militär-Zeitschrift« 1881:

»A mig az emberiség ereiben más anyag mint vér nem folyik, addig mindig lesznek bárbajok, mert nem létezik más eszköz és mód a sértett becsületet mással helyrehozni. Bármit mondjanak is polgári egyének, hogy a birói ítélet ugyanezt képes tenni, mi nem tudunk ezen álláspontra helyezkedni. A legszigorúbb törvények nem voltak képesek a párbajt megszüntetni és az ijesztegetések a fogház büntetéssel sem lesznek képesek az elégtételadást vagy vevést a fegyverrel a kézben a földtekéről eltörölni. — Így tehát sokkal kívánatosabb és czélszerű lenne, ha a párbajt bizonyos korlátok között megengednék és büntetést ott alkalmaznának, hol könnyelműség engedtetett meg, vagy pedig szabályellenességek merültek fel.

Az előttünk fekvő könyv, Sebetic főhadnagytól mintaszerűen van szerkesztve és írva, az egész mű lovagias szellemtől van áthatva, ki igen jól tudja, hogy párbajnak kell lenni, azonban minden áron arra igyekszik, hogy az ne verekedéssé fajuljon, vagy a véletlen által az egyik fél élete a másiknak a kezébe kerüljön.

A könyv III. részében a szerző az amerikai párbajt írja le, melyről egészen helyesen ítél, hogy az a kibékülést kizárja és a megsértett becsületnek helyreállítását nem is czélozhatja, hanem az egyik fél életét követeli, így tehát az nem a becsület keresése, hanem tisztán a bosszú műve.

Minden tiszt sok évi szolgálat alatt azon helyzetbe jön, hogy fegyverrel kezében vagy elégtételt vegyen vagy adjon, vagy pedig egy bajtársánál ily alkalomkor mint párbajtanú szerepeljen. A verekedéshez nem kell más, mint egy jó fegyver, mely jól a kézben nyugszik, a szükséges bátorság és hidegvér, akkor Isten nevében megkezdőthetik! Azonban a párbajtanúk kötelessége csekély dolgokért a párbajt egyáltalában meg nem engedni, ha azonban az szükséges, ha minden jól megfontolva és megbeszélve lett, mindent elkövetni, hogy egyik félnek sem legyen előnye a másik felett, nehogy a párbajnak a tanúk könnyelműsége vagy vigyázatlansága folytán, egy emberélet legyen feláldozva.

Ezen könyvben feltalálhatók a küzdők és a párbajtanúk teendői a jelenleg érvényes párbajszabályok szerint, ezen könyv minden tisztnek meg kell hogy legyen, nem azért mintha verekedni kellene, hanem igenis ha verekedni kell, az a becsületnek és lovagiasságnak minden szabálya szerint hogy történjék.

Dembsher őrnagy.

A »Neues Pester Journal« 1880. évi 25-ik számában a párbajokat beszéli meg és a többek közül a következőket hozza :

»A legfigyelemre méltó szabályokat a párbajra nézve: Gróf Chateaufillard közölte az ő »Essai sur le duel« című könyvében, melynek szerkesztésében a francia nemes előkelővilág színe-java segédkezett neki, továbbá Sebetić Raimund cs. és kir. huszárfőhadnagy »Párbajszabályai« és a »Kardvívás« című könyvei. Hugo Viktor fiatal korában szintén írt egy párbajszabályt. Az összes szerzők egyhangúlag nyilatkoznak a fölött, hogy a véghatározatnak meghozatalának föltétlenül a párbajtanúk kezeiben kell lennie. Ennél figyelembe kell venni, hogy a párbajtanúk nagyon is különböznek a párbajsegédektől. A modern párbajszabályok nem ismernek párbajsegédeket, kik kellő alkalomkor felök megvédésére fegyveres kézzel segídezhettek.«

Végre nem hagyhatom érintetlenül az »Armee und Marine Zeitung« 1885. évi 85. számú lapjában megjelent bírálatot az általam szerkesztett »Fechten

zu Pferd« czimű munkámra, melyben a Párbaj szabályok czimű munkámra a következő zármegjegyzést teszi :

»Sebetić főhadnagy különben a vívás művészetben már régen igen jó hírnek örvend, mert az »Unterricht im Säbelfechten« czimű könyve katonaiskolák használatára, úgy saját képzésre a közös hadügy-miniszterium által mint segédkönyv elfogadtatott. Továbbá a mult évben kiadott »Lektionen für das Rapierfechten« czimű könyvét mintakönyvnek kell tekinteni és a mai napig már a 2-ik kiadást érte el. Az 1879. évben kiadott »Duell-Regeln« czimű könyve már a 3-ik kiadást érte el. — Röviden Sebetić főhadnagy ma az elsőrendű egyéniség a vívás művészet terén.«

Álláspontom megvilágítására a Párbaj-szabályok czimű könyvem összeállításánál a következőket tartom szükségesnek megjegyezni :

1879. évben bajtársaimtól felszólítottam, hogy saját használatomra összeállított párbaj-szabályokat a nyilvánosságnak adjam át.

Ezen reám nézve megtisztelő felszólításnak annál is inkább szívesen tettem eleget, mert a párbajról szóló művek sok évvel ezelőtt jelentek meg és csak nehezen vagy pedig épen nem voltak már kaphatók, így tehát kívánatos volt azokra nézve, kik becsületbeli dolgaikat lovagias úton akarták rendezni, hogy egy könyv álljon rendelkezésükre, melyben szükség esetén utána nézhetnek, hogy esetleges kétségeiket eloszlássák, vagy pedig a párbajnál meglévő alakiasságokra nézve magokat tájékozthassák.

Munkám a kinyomatás előtt elismert becsületügyi szakértők által ismételten megvizsgálva, megjegyzéseikkel ellátva, (melyek összeségökben általam figyelembe vétettek) és egynéhány akadálynak elhárítása után lett a nyilvánosságnak átadva.

Nem tagadható az, hogy minden nyilvános állásban levő egyén, azon szükséghelyzetbe hozatik, hogy egy sértésért elégtételt keressen, épen úgy ezen helyzetbe is jöhet, hogy barátjának mint párbajtanúja kell hogy szerepeljen.

Ebből következik, hogy igen is nagy fontosságú azt megállapítani, hogy mily jogok illetik meg a megsértett félt, mily kötelmek hárulnak a sértő félre nézve és mily fontos állást töltenek be a párbajtanúk,

kiknek kezébe teszi le a barát bizalommal becsületét és életét.

Azonban a bíró is ismerje a párbajszabályokat, mert nem minden esetben lehet a párbajnál beállott halálesetet közönséges emberölésnek tekinteni, míg ellenben a meghatározott és kikötött feltételek meg nem tartása gyilkosságot is megállapíthat.

Az előttem fekvő mű alapjául gróf Chateauvillard-féle »Essai sur le duel« című művet vettem, és a következő párbajszabályok mindazon alapelveket felkarolják, melyeket annak idején több mint 80 előkelő nemes francia akkor megállapított, nemkülönben melyeket más iratokban találtam, úgy saját tapasztalataimon és idősebb szakférfiak tapasztalatain megállapítottam és összeegyeztethetőnek véltem.

Igy tehát művem csak ezen szempontból kérem figyelembe venni.

Nem kell attól félnem, hogy ezen művem kiadásával a párbajok szaporodni fognak, sőt ellenkezőleg meggyőződésem, hogy igen sok lovagias ügy békés úton lesz elintézve, nemkülönben több párbaj kevésbbé oly tragikus véget fog elérni mint eddig, és az amerikai párbajt a becsületesség mezétől levétköztetni sikerülnöm fog.

Üres elmélkedésektől és bölcseleti bizonyságoktól mentén szerkesztettem a párbajszabályokat, egyszerűen a valóságnak megfelelő álláspontra helyezkedve, az emberiségre üdvös irányban kívántam hatni.

Nyíregyháza, 1885. augusztus hó.

Előszó az 5-ik kiadáshoz.

Stampfel Károly cs. és kir. udvari és kir. akadémiai könyvkereskedő felszólítására az általam szerkesztett »Párbajszabályok« 5-ik kiadását adom át a nyilvánosságnak.

Kelt a m. kir. testőrség bécsi palotájában 1904. évi augusztus hóban.

TARTALOM.

Előszó	3
------------------	---

I. RÉSZ.

A párbajról.

I. A párbaj keletkezése és a további kimenetel	11
II. A párbaj magyarázata és célja	16
III. A párbaj származása és a törvényekkel való ellenmondás	17
IV. A párbajról szóló ítéletek	19
V. A becsület	20
VI. A becsületsértés	21
VII. A párbajnál való magatartás karddal vagy vitézzel	22

II. RÉSZ.

A sértőről, a sértettéről és a párbajtanúkról.

1. Becsületsértés	26
2. A sértett jogai	27
3. A sértő kötelességei	28
4. A párbajtanúkról	30
5. A kihívás	33

III. RÉSZ.

A párbajszabályok.

A) Általában	36
B) Különösen	38
I. A kardpárbaj	38
II. A vitézpárbaj	42
III. A pisztolypárbaj	45
a) Főszabályok minden pisztolypárbajra	45
b) A szokásos pisztolypárbajok	47
1. A párbaj szilárd állásponttal	47
2. A párbaj háttal hát ellen	49
3. A párbaj előremenéssel	49
4. A párbaj megszakított előremenéssel	52
5. A párbaj egyenközü vonalakon	53
6. A párbaj jelszóra (vezényszóra)	55
Az amerikai párbaj	58

I. RÉSZ.

A párbajról.

I. A párbaj keletkezése és a további kimenetel.

Ha a párbaj keletkezését keressük és annak további kimenetelét és abból magunknak eredményt akarunk vonni a legősebb időktől kezdve a mai korunkig, akkor találni fogjuk, hogy őseink a párbajnál kibékülést nem ismertek — ezt mutatják Platóban (de leg IX. és XI.) a méltatlankodások. — A kettős küzdelmek, melyeket a történelem nekünk fent tartott, nem az a mit mi párbaj alatt értünk, ezek hadiesemények voltak.

A görögök és rómaiaknál, kiknél a jog és becsület fogalmai oly tiszták voltak, hogy azok még ma is elfogadhatók, azonban a mi jelenlegi becsület alapfogalmaink érvénnyel nem bírnának, miből is kitetszik az, hogy ez nem ősidőkből származó, hanem művésziiesen lett az idők folyama alatt teremtve.

A párbajt tényleg a középkorban találjuk (lásd Meilinger J. G. history of duelling 1849), hol az öklök gyakorlottabbak voltak mint a fejek, tehát ennek szüleménye az, hol a jó Istent nem csak gondoskodni, hanem itélni is hagyták.

A 15-ig századik bűnügyekben nem a panaszosnak kellett bizonyítani a bűntettet, hanem a vádlottnak kellett ártatlanságát bizonyítani.

Ez pedig történhetett kétféleképen, vagy az eskű által vagy Istenítélet által, mely utóbbi rendszeren a párbajból állott.

A vádlott beszenyezettnek tekintetett, kinek tisztáznia kellett magát.

Ebből látjuk eredetét a beszenyezetlennek, mely az eskű elmaradásával a mai párbajoknál is, a bíróságnak beavatkozása nélkül fennmaradt.

A középkorban Istenítéleteknek neveztettek az ily bírói végzések, melyek tanubizonyságok hiányában az

Isten segítségére hívása mellett, a vádlott bűnét vagy ártatlanságát hitték bizonyítani; mély vallási meggyőződés és istenfélelem volt, tehát okozója annyi borzalmas embertelenségnek.

Erős hite volt az emberiségnek, hogy a rossz lelkiismeret a bűnös erejét meggyengíti, így a párbajban vesztesnek kell lennie; az ily hitbuzgóknak fogalmuk sem volt arról, hogy a lelkiismeretet mennyire lehet edzeni.

Ha Voltaire az összes keresztény népeknél gondolt volna a vérrel áztatott istenítéletekre, úgy nem csak földieijit nevezte volna el »tigres singes«-eknek.

Később, midőn az általános vélemény megegyezett abban, hogy a párbajt az Isten igazságos ítéletének tartásák, lassankint más kétséges ügyekben is, elrendelték a párbajt, hogy az igazságos Istennek alkalom adassék, akaratának megnyilvánulására.

Az emberiség többsége az ideákat felfogni vagy megérteni nem tudja, hanem csak az alakiasságokat tartja szem előtt, mikép keletkeztek azok, ezekhez ragaszkodik és azt utánozza, így volt ez az istenítéletekkel is, hogy a rossz lelkiismeret a bűnöst a párbajnál vesztesé teszi, nemsokára figyelem kívül hagyatott és végre egészen el lett felejtve.

Láttuk, hogy a bíróságok kétes esetekben az istenítéleteknél mindig a párbaj mellett döntöttek, így a párbaj lett azon határozott alakiasság, mely mindazon esetben használtatott, hol a döntés nehéz vagy kétes volt.

A szellemi gyengeség, a pártatlanul igazságot szeretők, a gondatlan könnyelműség, a kétségbeesett irgalmasság, a legsötétebb butaság, a tetszetős felfuvalkodottság, az ördögi gonoszság, a gyöngeszívű jóság, a gyűlölködő utálat, a boldogtalan szerelem, mind-mindnyájan a párbajt kívánták, mint döntő igazságot, hogy magokat a felelősség alól kivonják.

Ez oly szokássá vált, hogy az atya, leányai kérőit, kik közül bármelyiket szívesen vejjének fogadott volna, hogy leánya szerencsáját biztosítsa, ezen kérőket egymás ellen zudította, hogy azok élet-halálra verekedtek meg.

Sajnos, azonban akkor is voltak már kis leány fejek, kik az ily ítéletek kimenetelével sehogy sem voltak megelégedve, a nagy világ legnagyobb csodálkozására, kik az ily ítéleteket természeteseknek talál-

ták, vagy hogy abba belenyugodtak volna, hogy hullákon keresztül a nászszobába jussanak, így czéltalanul megöltek száma sokszor egygyel szaporodott, a menyasszonyéval.

A legtovább tartották fent magokat az istenítéletek Angolországban, hol a párbajt ma mint megszüntettet kell tekinteni, mert a nyilvános nézet azt jónak nem találja és a bírák felsőbb szempontból neveltségesnek találják.

Térjünk azonban át az ítéleti párbajokról a mai párbajokra.

Láttuk, hogy a bíróságok kétes esetekben a párbajokhoz nyultak; a személyes bosszú azt megtette anélkül, hogy a bírósághoz fordult volna.

Ha a vádlott a vádlót hazugsággal vádolta, a bíró a párbajt elrendelte (Beaumanoir 329. lap). Ebből jött azután a magánéletben is az, hogy ha valaki hazugsággal vádoltatik, párbajt kell vivnia.

Ha valaki a párbajt elfogadta, szavát vissza nem vehette, ha mégis megtette, akkor meg lett büntetve. Ebből következett azután az, hogy a becsület nem engedi az adott szavat vissza venni. A bíróságok az illetőt beszenyezettnek nyilvánították, s így kötelessége volt magát tisztázni.

Ezen nézet a becsületügyi eljárásoknál is érvényt szerzett. A midőn a bírói nézet a beszenyezett magánéletbe is befészkelődött, akkor a becsületet a beszenyezettségben kezdték keresni.

Az ember becsületessége most már nem attól függött mit cselekedett, nem az ő erkölcsi értéke számitott, hanem ki volt játszva a legközelebbi nyelvének.

Ki megtisztelve akart hogy legyen, nem csak becsületesnek kellett lennie, hanem félelmesnek is.

Igy elkezdődött azon korszak, hol a beszenyezettség kezd szerepelni. Mindazonáltal ki pengéjét biztosan forgatta mégis csinált a mit akart. Csak így magyarázható az, hogy rablólovagok is megbecsültek.

Ebből kitetszik, hogy a magánéletbe átment nézet, a beszenyezettségre nézve, a bíróilag behozott párbajok, a becsületbeli ügyekre is átvitettek.

A 16. században az összes államokban az úgynevezett párbajbizottságok kerülnek elő, az eddig

részint törvényesen fennálló, részint túrt párbajokra nézve.

A törvények a párbajt eltiltották, mindazonáltal oly eszközt, mely az állás becsületét oly megelégedéssel megvédte volna, az idő és kartársak véleménye szerint, nem találtak fel.

A közhangulat tehát a párbaj szükségére nézve, daczára a tiltó törvényeknek, ugyanaz maradt, tehát becsületbeli kötelességnek tartatik, így a törvényhozás eredmény nélkül lépett fel ellene.

A törvények szigorításával reménylettek eredményt elérni, így a legtöbb állam a párbajra való kihívásra, halálbüntetést mért.

Daczára ezen törvénynek a vélemény a párbajra nézve fennmaradt, sőt most. már a sértett becsület helyreállítása még inkább lett becsületbeli kötelességnek tekintve az által, hogy az élet már most kétszeresen van kitéve a lehetőségre nézve a halálnak.

A törvény ellen a sokaság tetszése is állott. A párbaj nem a rossz, az csak annak jelensége; a rossz a közvélemény, mely azt követeli és a tetszés mely azt követi.

A hol a szokások a törvénnyel ellenkezésben állanak, ott a büntetések ezen vétségnek elenyésztésére nem használnak, illetőleg eredmény nélküliek maradnak, ebből kifolyólag tapasztaljuk is, hogy a törvényhozók magok is az általános véleménynyel számolnak.

A párbajbizottságok a párbaj ezen megjelenése ellen fordulhattak, a vallás és bölcsészet szinte ellene voltak. De azon nézet ellen, mely a bárbajt előidézi, hogy a beszenyezett becstelen, sem a közvélemény sem mások nem változtattak.

Minél nagyobb volt a veszedelem, annál inkább kívánt a közvélemény ellene szegülni, minél veszélyesebbek voltak a párbajfeltételek, annál inkább keresték az alkalmat bátorságuk megmutatására; mert az általános nyomás csakis az ellenszegülés fokozását eredményezi.

Az igen szigorú büntetések, hogy alkalmasak nem voltak a párbajok elnyomására, az összes államok tapasztalták.

A törvények enyhébbek lettek és a párbajvész, mely már oly fokra hágott, hogy hölgyek pisztoly párbajt vívtak, mindinkább elenyészőbb és ritkább lett.

Az általános közvélemény, hogy a halálbüntetéssel szemben, Oroszországban a kancsuka ellen, hogy ellenszegüljön, a törvények enyhülése következtében, lassan-lassan elszunyadt.

Igy kevésbbé lett veszedelmes saját bátorságot megmutatni, így tehát a főinger eltűnt, mely leginkább adta a kezdeményezést.

Mindazonáltal a becsületesség alapelvei ugyanazok maradtak; és azon nézett hogy a beszennyezett becstelen marad, uralkodó maradt, még azoknál is, kik a párbaj ellen beszéltek, küzdöttek és irtak, kik a párbajt barbárság jelzővel bélyegezték, saját szavaikhoz hűtlenek maradván és a szokások előtt meghajoltak a mint félték, hogy az általános kövéleményt elveszítik.

Igy tehát azon időpontig míg a társadalmi törvények a sértettet meg nem óvják attól, hogy az társadalmi halott legyen vagy párbajozzon, senki tőle nem kívánhatja, hogy a törvények tiszteletének bebizonyításával és humanitásból a sértőt kiméli és magát feláldozza.

A saját létjogosultság véleménynek uralkodó fennállásáig a párbaj leghevesebb ellenségei is feladják saját álláspontjaikat és a fegyverhez nyulnak, a mint maguknak kell határozniok a felett, hogy vagy párbajoznak, vagy kiteszik magokat saját kártársaik lenézésének.

A törvény határozványai a párbajra nézve úgy a katonai mint a polgári törvényekben igen meg egyezők, azonban a gyakorlati kivitelben mélyreható különbségek vannak.

A katonaságnál lehet mondani, párbaj végett majd csaknem soha sem lesz panasz emelve, kivéve akkor, ha a bajtársiasságot megrontó verekedési vágy kitünik; a polgárságnál minden párbaj hivatalból üldözendő és így a legritkább kivételekkel, melyek felmentéssel végződnek, rendesen elítéléssel fejeztetnek be, mely körülmények a mai párbajdús időnkben eléggé bizonyítva van.

Egy másik különbség a katonai törvények szerint az is, hogy a párbajtanuk mindig büntetlenül kerülnek ki, ha ők a katonai tiszt álláshoz tartoznak és bebizonyítva van, hogy ők minden körülményt felhoztak, hogy a két ellenfél kibékítessék és ezáltal

a párbajt megakadályozzák. A polgári büntetőtörvényben ily rendelkezés nem található.

Közismert dolog, hogy a tisztii állás különösségénél fogva, a párbajra nézve egy kivételes állást foglal el, s így állása különlegességének kifolyása folytán, a párbaj alól vagy nehezen, vagy egyáltalában magát kivonni nem bírja.

Ez pedig magától érthető dolog, mert a tisztnek első kötelessége a bátorság, a vitézség és ezen katonai becsületet sokkal magasabbra kell neki tartania, mint az életet, mert a katonai kabátnak, mely a becsület ruhájának lesz tekintve, a legutálatosabb foltja lenne a legkisebb gyanu a gyávaságra nézve.

Mindenki tudja, mindenki ismeri, mily szigorú fogalmak vannak megtestesülve a tisztikarban a mi a férfiu becsületet illeti, így tehát ha valakinek egy becsületbeli ügyben dolga akad, legszívesebben fordul egy tényleges tisztii bajtársához és felkéri azt tanunak, a tisztnek pedig nincs oka visszavonulni az ilyen hivatástól, ha tényleg elég komoly okok merülnek fel és egy párbajra érdemesek.

II. A párbaj magyarázata és célja.

A párbaj általában két egyénnek egymásközti, halált hozható fegyverekkel verekedése, előre megállapított feltételek kikötése mellett, a megsértett becsületnek helyreállítása végett.

Ha a küzdelem előkészület nélkül, feltételek megállapítása nélkül eszközöltetik, ezt közönséges verekedésnek nevezük.

A halált hozható fegyverek a párbajnál, mint becsületbeli eszközök a következők és pedig :

- a kard,
- a vitőr és
- a pisztoly.

A párbaj célja megsértett becsületnek helyreállítása. Ez következőleg történik egyfelől :

az elégtétel adással a sértő féltől a sértett félnek azáltal, hogy mint egyenjogosultnak a küzdelemre elismerve, a kihívást elfogadja és verekedéskép a másik becsületén ejtett sérelem helyreállithatása végett saját életét kockára teszi,

másrésről azáltal, hogy a sértett fél becsületéért életét kockára téve, cselekedetét minden becsületesség gyanújától mentnek kell tekinteni.

Igy tehát a becsületnek helyreállítása a küzdelemnek megkezdésekor már is befejeződött. Ebből kifolyólag a párbajnak további kimenetele a már helyreállított becsületre nincs további befolyással, illetve döntéssel; ebből kifolyólag a küzdelem esetleg megsebesülés nélkül is beszüntethető.

Igy tehát, ha küzdelemben megállapodással megsebesüléssel be nem fejezhető, ha nem az egyik fél feltétlen halálát kívánja, akkor ez megszűnik párbaj lenni és egyszerűen a bosszú műve lép helyébe. A jelenkor a párbajt tisztán mint becsületügyet ismeri. Ki tehát a bosszút viseli a párbajnál magában, az nem a megsértett becsületnek helyreállítását kívánja, hanem egy emberi életet.

III. A párbaj származása és a törvényekkel való ellenmondás.

Az uralkodó becsület alapelvei szerint igen sok esetben a párbajt követelik, a törvényhozás majd az összes államokban elítéli azt.

Ezek után sértett fél, ha egy bocsánatkérés (becsületi nyilatkozat) ki nem eszközölhető, mi egy párbajnál el nem érhető, a válaszüton van, vagy a törvényekkel ellenkezésbe jönni, vagy kartársai előtt tekintélyét elveszteni.

Miután az egyes hatalmában nem áll a szokás és törvényhozás közti ellentétet kiegyenlíteni, ingadozó jellemek színleges eszközökhöz nyúltak.

A legtöbb állam törvényhozásai nem a kihívottnak, tehát a sértőnek, hanem a kihívónak (tehát annak, ki esetleg ha azt nem teszi, kartársai előtt tekintélyét veszti) méri a nagyobb büntetést, így azon gondolatra jöttek, hogy legalább a kihívást magokról elhárítsák.

Ezt az által próbálták kikerülni, hogy az először sértőnek egy sokkal erősebb sértést adtak, illetve feleltek. A sértő szídott; ha össze volt szídvá egy pofonütéssel felelt, s némelyek még azon nézetben voltak, hogy a megpofozott még botütéssel vagy le-

köpéssel a másikat még jobban sértette és így vélte a kihívást a másokra tolni.

Azon egyének, a kik ezen eljárást igen durvának találták, de a kihívás felelősségét mégis elhárítani akarták, egyszerűen sértőjüket disznó-kutyának szídták össze, mi tulajdonképen azt jelentette: Tartsd magadat általam megvertnek és én kész vagyok neked bármily elégtételt adni.

Ezen színleges eszközökkel a jobb körökben soha sem éltek s így csakhamar belátták, hogy komisságokkal való túllicizálásnak a becsületüggyekkel semmi dolga nincs, s így csakhamar fel lettek adva.

A törvény üldözésének kikerülése céljából, súlyos sérüléseknél vagy halálesetnél, a túlélő ellenfél és tanúknak, a párbajozók előre megírt leveleket dugtak zsebeikbe, melyben valami okot felhozva kijelentik, hogy öngyilkosságot akartak elkövetni.

Ha ezek után a párbaj tényleg súlyos sebüléssel vagy halállal végződött, a tanúk rendesen elszöktek a párbaj színhelyéről és a súlyos sebesült, kit az orvosi gyors segély az életnek esetleg megmentett volna, minden segély nélkül lehelte ki lelkét, anélkül hogy utolsó kívánságait valakivel közölte volna, vagy búcsúszavait szeretetteinek küldhette volna.

Az emberi szeretet ezen eljárást rég kárhóztatta és így idővel azon nézet, hogy a becsületes férfiú, ha valamit cselekedett, azért férfiasan helyt is áll, utat törve magának a tanúk a megsebesült bajtárs mellett térdelnek mindaddig, míg az biztonságba nem hozatik, vagy annak szeméit le nem nyomták.

A törvényes akadályoknak, melyek a legtöbb esetben minden tétovázás nélkül mellőztettek, a sértett fél a bevett szokások végett nem tehet eleget.

Vallási meggyőződés, családi viszonyok, kötelezettségek, a sértő állása stb., a megsértett jószívű szorgalmas egyént kényszerítik álmait és cselekményeit abban hagyni és kábultan az egész esetet magán keresztül menni engedni, mert tekintélyét saját kártársai előtt sülyedni látja.

Ha összehasonlítjuk ezen lelkifurdalás kínpadját, mely ellentéte a tulajdonképeni férfias meggyőződésnek és a bevett szokások elleni hiába való küzdelemnek, melyet az adott körülmények előidéznek, akkor

a párbajt csak jótéteménynek nevezhetjük. Mert ezen megoldatlanul maradt ellenmondás rendesen vagy az örültséghez vagy az öngyilkosságra vezet.

IV. A párbajról szóló itéletek.

A párbajról szóló itéletek számtalanok, de vagy túlzottak vagy a valóságot elfelejtők.

Voltaire irataiban számtalanszor a párbaj ellen nyilatkozik, mindazonáltal a midőn Rohan lovag magát beszennyezve látta, megtanúlt vívni és sértőjét kihívatta.

Rousseau becsületi alapelveinket a farkasok alapelveinek tartja; azonban azon gondolat beszennyezve lenni, még az orrgyilkosságot is igazságosnak tartja, mint a bosszú fegyverét. Ő hasonlít azon szicíliaihoz, ki egy kapott pofonért nem tudja, hogy barátjával megverekedjék-e, vagy azt orozva meggyilkoltassa, így okoskodik: »Assassiner c'est le plus sur et le plus court chemin« (a legrövidebb és legbiztosabb út meggyilkolni).

Chateauevillard gróf felemlít egy nyugdíjas tábornokot, ki magát határozottan a párbaj ellenségének tartotta, ki mindazonáltal fiatal korában több becsületügyért párbajozott. Egy ízben a midőn ismét a párbaj ellen kikelt és azt barbár és utálatos dolognak jellemezte és kiméletlenül elítélte, egy régi fegyvertársa beszéd közben megszakította: »A százados fiad szinte a te elveidet vette fel, azért tűrt el egy pofont« a megszakított párbajjellenség, a megszakítót »hazugnak« jelentette ki és helyben kihívatta. Fiáról az elbeszélt eset csak mese volt és azon czélból mondatott el, hogy a tábornoknak bebizonyítsák, hogy mennyire igaz azon mondás »a párbaj ellen semminemű elmeletesség nem használ, mert a legcsekélyebb felhevülés azt elfelejteti«.

A ki magát határozottan a párbaj ellenségének vallja, az eszményi állásponton áll és nem számol környezetével.

Azonban a képzelődők rendesen hevesvérűek szoktak lenni, így nem ajánlatos nekik, egy valódi párbajjellenséggel vitába bocsátkozniok, mert azon veszélynek teszik ki magokat, ha nem osztják annak véleményét, hogy kihivattatnak.

A ki pedig magát határozottan a bárbaj barátjának tartja, a valóságot túlozza, mely még sem az, mint ha a becsületet tisztán halálos fegyverek oltalma alá kellene helyezni.

Ha azonban mégis a párbajban azon eszközt látjuk, mely a megsértett becsületet újra felélteti és helyreállítja, mindazonáltal a párbajnak teremtőerőt senki sem tulajdoníthat. A párbaj becsületbeli dolog, két egymással egyenlő fél között, a ki nem becsületes az nem való a küzdőtérre, mely újra feléltetni, de teremteni nem tud. A bátorság védje meg a becsületet, de az azt adni nem tudja.

V. A becsület.

A becsület fogalma valóságban mindig egy elvont fogalom marad, mert az alapelvek és nézetek az emberiség tökéletessége, ideje, helye, műveltsége és nemzetisége különbözők, így azt általánosságban meghatározni nem lehet.

Becsület alatt általában értjük a jó hírnevet, a tekintélyt, az egyéniség személyes becsét, mit embertársainktól meg követelhetünk; tárgyilagosan tehát a másoknak jó nézetét, elvontan pedig a másoknak rossz véleményétől való félelmet.

Megkülönböztetünk

külső

belső

polgári

állás vagy hivatalbeli

becsületet.

Ha a valódi becsület abból áll, hogy az ember mit cselekszik, a polgári becsület mely jog szerint mindenkit megillet, akkor a külső becsület embertársaink jóakaratótól függ, mert azonban annak igazságszeretetére általában sokat építeni nem lehet, így a külső becsület, rendesen annak esik részül, kiről azon vélemény uralkodik, hogy az őt megillető tiszteletet, szükség esetén ki is tudja eszközölni.

A valódi becsület az erkölcsi nevelés gyümölcse, mely jutalmát és értékét az öntudatban viseli; az keveset beszél szavakban, mint inkább tettekben.

A becsületes férfiú igen jól tudja, hogy idegen bírálat, becsületességének értékét sem nem nagyobbít-

hatja, sem nem kissebbítheti, ő tehát mindenkivel szemben magához méltó szerénységében fogja mutatni, ő nem fog mindenütt megtámadtatást tekinteni, mert ő magát megtámadhatlannak tekinti; ő nem fog mindenütt gúnyt hallani, mert tudja azt, hogy az nem reá czéloztatik; ő nem fog remegni pillanatnyi rágalmazástól, mert tudja, hogy egy csöp választó víz a nemes kő fényét nem veszi el; ő a nem helyén való élczet megveti, mert saját erejének tudatában van; ő nagy türelmű a kérkedőkkel szemben és békén türi a szószátyár szájhósködését, ő elnéző mások ellen, mert ezt azon szigor hozza, melyet maga ellen alkalmaz. Ő nem ismeri a beteges érzékenykedését a hiúságnak, s nem fog mindjárt kardot rántani, ha valamely verekedő kakas a legközelebbi szemétdombon kukurékol, mert ő nem keresi féltve bátorságának kimutatását, mert az egész magatartása ennek bizonyítására, őt kiemeli.

Mínt hogy azonban minden határozott állításnak meg van a tagadása is, így a becsületes férfiúnak el kell készülnie arra, hogy ellentétét találja, de csak akkor, ha egy hasonló értékű ellenség állja neki útját, ha egy oly erő állana ellene, mely őt pályájáról leszorítani akarja, végre csak akkor, ha cselekedetének megtartása az uralkodó és hazájának üdvös, ekkor életét kockára teszi és a párbajt nem fogja elkerülni.

VI. A becsületsértés.

Miután a becsület fogalmát megállapítani, és örök időkre érvényesen körülírni nem lehet, így általában hogy mi a becsületsértés, megállapítani szinte nem lehet.

Azon vélemények, melyek a becsületet sértik, az idő, hely, mód, állás és nemzetiességek szerint változnak.

Nekünk európaiaknak a legkomolyabb beszenyvezés az ütés, míg Chinában az összes hivatalnokok bambusnáddal fenyegetnek.

A törököknél a legnagyobb sértés, nejeik hogyléte felől kérdezősködni, az araboknál, ki eladott lovát visszalopja becsületesen cselekszik; a leleményesség felébresztése végett Spartában a lopás meg volt engedve, nálunk pedig, hogy a szent Györgytallért a

lovasszerencsájének biztosítsuk, azt venni pénzért nem szabad, hanem más módon kell magunknak azt megszerezni.

A hivatalnok vagy kereskedő egészen nyugodtan elviselheti, ha valaki személyes bátorságában kételkedik, a katonatisztnak ezen kételyt azonnal el kell háritania.

Ezekből kifolyólag látjuk, hogy igen sok esetben azon érzés, melyet a sértett érez és a kartársak véleménye a mérték annak megítélésére, hogy tényleg becsületsértés fennforog-e vagy nem.

VII. A párbajnál való magatartás karddal vagy vitézzel.*

Ha a komoly küzdelemben a személybiztonság legkülsőbb határaihoz értünk, akkor igyekezni fogunk ellenfelünk hibáiból magunknak hasznot, illetőleg előnyt keresni, öt minden móddal ilyenekre csábítani és meggondolatlan heveség, harag vagy kétségbeesés kikerülésével magunkat el nem ragadtatjuk.

Minél jobban bírjuk leküzdeni saját érzelmeinket és szenvedélyességünket, mennél hidegebben és elhatározottabban jelenünk meg, mennél kevesebb reményt várunk az elővigyázat rovására, mely az utolsó pillanatig szem előtt tartandó, másrészt pedig szerencsétlen fordulat által, ha magunkat szándékunkból ki nem hozzuk és kishitűekké nem leszünk, an-

* Kard- vagy vitézzívások jól iskolázott ellenfeleknél, ritkán fog veszedelmesen végződni; veszedelme lehet az egy jó vívó és műbarát, vagy egy természetes vívó (t. i. olyanok, kik a vívást sohasem tanulták iskolában) között, ily esetben természetesen a kard- vagy vitéz-párbaj igen veszélyes és igen komoly következményei lehetnek.

A lövésnél magatartás, hogy az milyen, mindenki előtt többé-kevésbé ismeretes, miért is annak további magyarázata felesleges.

Kevésbé ismeretes azonban a magatartás kardpárbajnál, hogy egy jó vívóval szemben ne legyünk nagy hátrányban, mire különösen kell figyelni.

Igy szükségesnek véltem azért erről egyet-mást felhozni.

nál inkább fogunk az ellenfél erkölcsi erejével és testi erejével megbirkózni.

A saját erővel takarékoskodás az alapszabályhoz tartozik, hogy válságos pillanatokban teljes birtokában legyünk annak, semmi esetre, hogy a küzdelem kezdetén megokolatlan támadásokkal azt elfecséreljük.

Ha az ellenfél támadólag lép fel, akkor védekezünk és azonnal visszavágunk; ha magunk támadunk, soha se adjunk nagy és elhamarkodott mozdulatokkal sok födőzetlen részt, az ellenfelet saját szándékunkról bizonytalanságba kell hagyni és ebből a bizonytalanságából szerezzünk magunknak előnyt, röviden: a fejjel és karral küzdjünk, hogy a győzelem részünkre biztosítva legyen.

Ha az ellenfél hevesen és gyors egymásután következő vágásokkal támad, igyekezzünk őt tőlünk az egész távolságra tartani s eközött az ellenfél gyors előnyomulása között ő általa könnyen figyelmen kívül hagyott fedezetlen részt igyekezzünk azonnal kihasználni. A hátrálás mindig a védhárítások oltalma alatt történjék. Ellenkező esetben, ha magunk egy hátrálót üldözünk, mindig háritásra készen kell lennünk, mert az ellenfél mozgásunk között, igen könnyen elővágással élhet.

Az ellenfelet soha se támadjuk meg addig, míg meg nem gondoltuk, hogy ezáltal mily veszélynek tesszük ki magunkat, vagy ebből, hogy és mily előnyök származhatnak reánk nézve.

A párbajnál lehetőleg kerüljük a sok cselvágást és elővágást, egyáltalában a sok támadást. Ily mutatóványokat igen szeretünk használni az összeütközésnél, hogy egy finom és gyakorlott fegyverkezelést nyerjünk, azonban komoly alkalomkor ezen mozdulatok a legnagyobb elővigyázat mellett használandók.

A heves mozdulatokat jól megfontolva és lehetőleg egy ellenséges elővágással kell keresztül vinni.

Az állásnak rögtöni megváltoztatása, mint például a felső állásból az alsóba, igen gyakran megakadályozzák az ellenfelet megcsinált terveiben, mert a megváltozott helyzethez mérten támadását másképp kell intézni, mint az egy pillanattal előbb az ő akarata volt.

Két ellenfélnek nyugodt magatartása, a hol az egyik a másik mozdulatait lesi, a gondolkodás működésben van, a fegyverézés lüktet egy bizonyos

feszültséget csinál, mely ha hosszan tart fárasztóbb, mint maga a cselekedet. Ezen pillanatban az összes erők egyesítve vannak és a támadásra készen tartanak; egy dobantásnak sokszor villamos hatása van és hamis mozdulatra vezet.

A legveszedelmesebb vívók az úgynevezett megelőző vágási vívók (Tempofechter), ily vívókat oda kell vissza szorítani a hol magokat legkevésbé ismerik ki, t. i. a védekezésekre.

Ennél a támadásnál a lehető legnagyobb elővigyázattal és fedezéssel kell lenni és ha az elővágást felfogtuk, a távolságot azonnal bezárjuk; itt azután elővágások ki vannak zárva, így tehát az ellenfél ereje bénává tétetett, míg ellenben a saját cél elérésére a biztos talaj az által eléretett.

Az összes támadás és védhárításoknál a test oldalkép tartandó; mert mennél jobban látja az ellenfél balvállunkat, annál nagyobb részét kell a testünknek fedezni, ebből kifolyólag ennek arányában nehezebbül a megvédés.

Vannak ellenfelek, miután összes ügyességeiket kipróbálták az ellenfél megsértésére, kiabálással, beszéddel, arczrángatódzással az egész testnek segédkezése mellett igyekeznek az ellenfélt megtéveszteni, vagy annak figyelmét saját mozdulataiktól elvonni.

Már a jó nevelés is magával hozza azt, hogy ily cseleknek győzelem nem köszönhető, anélkül, hogy ezeknek értéktelenségéről meggyőződést kellene szerezni, mert a higgadt, az ellenfélnek az ily magatartását, legföljebb nevetségesnek találná, annál kevésbé hagyná magát megtévesztetni, és figyelmét ellenfelének mozgásaitól elvonni.

Igen sokszor előfordul azon eset, hogy egyes személyek daczára annak, hogy viművészetben teljesen járatlanok, csak saját bátorságukban és erős karjaikban bízva, párbajba keverednek, anélkül, hogy annak veszélyét ismernék vagy megfontolhatnák (természetes vívók, naturalisták). Az ily ellenfelek rendszeren a legelkárhózóbb heveskedéssel vágást vágásra végezve kezdenek előnyomulni. Az ilyen támadás még a legügyesebb vívónak is csak a kezdetben veszélyes. Mert ha a vágásoknak a védhárításokat mindaddig nyugodtan alkalmazzuk, míg észrevesszük, hogy az ellenfél ereje fogyófélben van és a vágások veszélyessége elég-

ségesen meggyengült, akkor az ilyen vívónak a leküzdése igen könnyű szerrel megy.

Már ezen okból sem örüljön az, a ki minden fegyverismeret nélkül megy a küzdelembe és abba helyezi bizalmát, hogy bátor szivű és erős karjai vannak; mert a fegyverismerő, ha nem gyenge gyáva, mindig fölényel bír, a legvakmerőbb és leg-erősebb naturalistával szemben is.

Ha párbajnál azon szerencsétlenség érne, hogy lefegyveréztetnénk és az ellenfél támadásaival nem hagy fel, ezért ne veszítsük el lélekjelenetünket és ne essünk kétségbe a megmenekülés miatt.

Hátrálnunk kell és előretartott karokkal kell igyekeznünk az ellenfél kardját saját testünktől távol tartani; ha pedig ellenfelünk testileg nem erősebb mint mi vagyunk, ugy egy ügyes oldalugrással igyekezzünk közelébe jutni és fegyverét tőle elvenni.

Röviden ily legkivételesebb helyzetben a legkivételesebb mentési eszközöket kell alkalmaznunk, a mit a pillanat vagy alkalom kezeinkhez juttat, ilyen pillanatok mutatják meg az igazi férfias lélekjelenlétet, a bátorságot és rendületlen tetterőt.

II. RÉSZ.

A sértő, a sértettről és a párbajtanukról.

I. A becsületsértés.

Általában háromféle becsületsértést ismerünk:

a) Az egyszerű sértést.

Udvariatlanság nem sértés. Ha valaki udvariatlanság végett megsértetik, akkor ő a megsértett.

Miután az emberiség számtalan tökéletlensége folytán (érzékenység, hiuság stb.) személyi ügyekben tisztán tárgyilagosan itélni nem lehet, így alkalmasság mutatkozik, hogy a sértettnek gondolt egyén egy barátját kéri fel, hogy tekintettel a sértett állására határozzon, valjon becsületsértés valóban fenn forog-e vagy nem.

b) A megbecstelenítést (gyalázás, összeszidás, leszóllás).

Ez nemcsak tisztán gyalázó szókkal történik, hanem oly tulajdonságok bírásával való vádakkal is, melyek meggyalázók.

Ki egy egyszerű sértésért összeszidatik az a sértett fél. Ha ezen összeszidás egy másik szidással viszonztatik is, azért mégis az először összeszidott marad a sértett fél.

c) Az ütést.

Minden heveskedő megérintés ütésnek tekintetik.

Ha valakt egy összeszidás végett megüttetik, akkor ő a sértett fél; mert az összeszidás nem ad jogot az ütésre.

A ki megüttetett még azon esetben is a sértett marad ha az ütést azonnal visszaadja, vagy a sértőt megsebezi, mert fel kell tételezni azt, hogy a megüttött az ütés kapása folytán annyira magánkülvilági állapotban van, hogy az első pillanatban józan gondolkozását elvesztve, tettéért nem vonható felelősségre.

Az ütéssel egyenlő sértéseknek tekintetnek nemkülönben mindazok, melyek a létkérdését valamely egyénnek veszélyeztetik, mint pl. hamis játék, csalás vagy lopás, vagy a feleség vagy a leánygyermek elcsábítása stb.

2. A sértett jogai.

Mindenkinek, ki sértve érzi magát, joga van elégtételt követelni. Ezen jog az előbb említett sértési módozatok szerint, kicsiny vagy nagy.

a) A sértett joga a fegyverválasztás.

b) A megbecstelenített joga a fegyverválasztás és a párbajmódozatok.

c) A megütött joga a fegyverválasztás, a párbajmódozatok és a távolságok meghatározása a párbajnál.

Ha valaki nem elégséges okokból kihivatik, akkor a sértett jogaiba lép ad a), mert ha valaki elégtételt kér annélkül, hogy ahhoz joga volna, ezen elégtételkéréssel támadóvá lesz azaz sértővé.

Hangsúlyoznom kell itt, hogy igen sokszor a szokásos kifejezések, a kihívó és kihívott, gyakran félreértésekre adnak alkalmat, úgy hogy a sértett fél jogai a »kihívottnak«, tehát a sértőnek, a sértő kötelességei pedig a kihívónak, tehát a sértettnek lesznek odamagyarázva. miből az következne, hogy ha valaki egy fegyverrel magának teljes biztonságot szerzett, minden veszély nélkül bárkit megsérthetne, pl. ha jó pisztolylövő, ha valakit pofon ütött és tőle elégtételt követelnek ezért, biztosan a pisztolyt választaná és még tetejébe a megpofozottat, tehát a sértettet agyonlőné.

A megsértett, ki a tanúk által elegendőnek talált becsületbeli nyilatkozatot, vagy ellenfelének bocsánatát elegendőnek nem tartja, elveszti a megsértett jogait.

Ha egy testület, egy család vagy egy egyesület sértetik meg, akkor csak egy tagnak van joga elégtételt követelni, s azon jogai vannak, melyek a sértés neme szerint neki illetékesek.

Ha egy személytől több személy egyszerre sértetik meg, s ezek elégtételt követelnek, akkor a sors-húzás határozza meg, hogy ki kapja meg az elégtételt.

Ha azonban valaki többek által sértetik meg egyszerre, akkor attól követelhet elégtételt a kitől ő akar.

Egy és ugyanazon sértésért csak egyszer lehet elégtételt követelni.

A sértett és sértőnek a saját dolgaikért személyesen kell síkra szállni.

Helyettesítés csak a következő esetekben van megengedve:

a) A fiú a megsértett atyáért közbeléphet, ha az gyenge volna a sértésekre felelni; — ha a sértő közelebb áll korban a fiúhoz mint az atyához, — végre ha az atya a 60-ik évet betöltötte.

b) Az unokaöccs a sértett nagybátyáért közbeléphet, ha annak saját férfikorban levő fia nincsen és ugyanazon körülmények állanak fenn, mint az atyánál mondtak.

c) A fiútestvér, megsértett öccsért, ha az öccs kiskorú és a sértő nagykorú.

A közbelépőnek (helyettesítőnek) ugyanazon jogai vannak mint a sértettnek, kít ő képvisel. Mindazonáltal ha az atya, nagybátya vagy kiskorú öccs a sértő, vagy utóbbi egy kiskorú által sértetik meg, úgy a helyettesítés ki van zárva.

3. A sértő kötelességei.

A származás minden sértőnek kötelességévé teszi a megsértettnek elégtételt adni, azaz a másoktól tőle megvont tekintélyt, ismét helyreállítani engedni. Az elégtételadás kötelessége az ellenfél becsületének igazságtalan megtámadásával áll be.

Elégtételadások csak akkor érvényesek, ha azok mindkét fél tanúi előtt adatnak.

Senki nem kötelezhető párbajt elfogadni, anélkül, hogy egy másik becsületét megsértette volna. A kihivottnál nem a bátorság tanúságtétele követeltetik, hanem az elégtételadás, az általa megsértett becsületnek; mely elégtétel megadásnak bejegyzése már magában hordja azt, hogy hibáztunk.

Ha a sértő az összegyűlt tanúk előtt úgy nyilatkozik, hogy hason esetben magok is meg volnának elégedve és melyet ők alkalmasnak tartanak a félreértés kimagyarázására, vagy a sértésnek a megsemmisülésére; ha a rágalmozó írásban félreértés nélkül világosan visszavonja, a sértett azonban semminémű bocsánatot el nem fogad és a párbajt

kivánja, így elvesznek jogai mint sértett fél és alávetni köteles magát mint sértő, azaz :

2a) az ellenfél fegyverválasztásába;

2b) a fegyverválasztás és módozatokba, mely szerint a párbaj megvívassék. Az ily esetben fegyverek használata és a párbajmódozatok sorshuzás után állapítatnak meg.

Elégtétel adható egyszerű sértéseknél és becsület-sértéseknél :

a2) fegyverrel és

b2) bocsánatkéréssel.

Ha a sértő az összegyűlt tanúk előtt (megsértettnek nem kell jelen lennie) az általa elkövetett igazságtalanságért ellenfelével szemben bocsánatot kér és ezen bocsánatkérést az ellenfél tanúi teljesen elégségesnek tartják, akkor az elégtételadás megadatott.

A tanúk ezen esetről jegyzőkönyvet vesznek fel, ezt 2 példányban kiállítják, keltezik és aláírják.

Írásban történt sértésnél a bocsánatkérésnek is írásban kell történnie.

Ha a megbecstelenített a bocsánatkérést el nem fogadja, elveszti jogát mint megbecstelenített is, a fegyverválasztáshoz és így a fegyverválasztás sorshuzás után történik.

Egy szándékosan adott ütésért elfogadható bocsánatkérésnek helye nincsen és a sértőnek fetétlenül alá kell magát, a fegyverválasztás, párbajmódozatok és a távolságok kitűzésében, vetnie.

Becsületbeli nyilatkozatok vagy bocsánatkéréseket a küzdő térre való beérkezés előtt kell leadni.

Becsületnyilatkozatokban határozottan és világos szavakkal kell kitüntetve lennie, hogy a megsértettet becsületében elismertük és őt méltóságában teljesen elismerjük.

A kihívottnak nincsen joga a párbajmódozatokat szigorítani.

Egy testület, egy társaság vagy egy egyesület sértőjének joga van, ha az többek által kihivatik, azt visszautasítani és kérni, hogy sorshuzás folytán saját körükből a nyilatkozat átvételére, vagy a bocsánatkérés megtételére, vagy a visszavonásra, vagy a párbajra egy egyént nevezzenek meg.

4. A párbajtanúkról.

A párbajtanúk helyes megválasztása különösen figyelemreméltó, becsület és élet nyugszik kezeikben, az ő kezességök adja vissza a kartársnak elveszett tekintélyét, az ő tekintélyök örökösök a küzdelem vértelen kimeneteléért, így a nevetségességtől; az ő karjuk legyen támasza a súlyosan sebesült barátoknak, az ő fülük hallja a halálosan sebzettnek utolsó kívánatait, ha pedig a megállapított párbajmódozatok áthágásából származott a haláleset, az ő hangjuk emelkedjen fel, mint vádlók az álnok ellenfél ellen és legyen megbosszulójuk a megölt áldozatnak.

Ha a párbajtanúk nehéz és terhes kötelmeiket lelkiismeretesen felfogják s különösen nem tévesztik szemeik előtt azt, hogy ők nem azért kapták megbízásukat, hogy egy párbajt rendezzenek, hanem hogy ehhez csak akkor forduljanak, ha az összes úttal megpróbálták az összekülömbözés más úton való lovagias megoldására hiába valónak bizonyult, úgy igen sok szomorú eset másképp végződhetné, anélkül hogy az illetők becsülete a legkisebbel is meg lenne rövidítve.

Igy tehát mindenki jól fontolja meg, kire bizza becsületét és életét és éppen így, minden tanú mindig szem előtt tartsa azon kötelmeket, melyeket hivatása reá ró, hogy azok mily komoly köteleességek, melyeknek lelkiismeretes betöltéseért barátjának, annak családjának és a társadalomnak felelősséggel tartozik.

A tanúk nem segédek, mert a segédnek kötelessége volna együtt harcolni, így tehát ha mint ilyen volna választva, saját személyére nézve is egy tanúval kellene megjelennie.*

A tanú a reá esett választást nem köteles elfogadni; a küzdő a már választott tanút hivatásától felmentheti, ha vele meg nem egyezhet és így mást választhat.

Mindkét esetben a legszigorubb titoktartás mindkét félre kötelező.

* A középkorban az istenitéletek korszakában a bírói párbajoknál a tanúk választása szokásban volt, kik azután később maguk is verekedtek, minek utána barátjuk küzdelménél segédkeztek, segédeknek neveztettek el. Az újabb korban a tanúktól a segédkezést nem kívánták.

Atya, testvér, fiú vagy első izbeli rokon, sem a rokon mellett, sem ellene mint tanu nem szerepelhet.

A tanuknak soha sem szabad az ellenféllel magával, hanem csak annak tanuival tárgyalni.

A sértett fél tanuinak kötelessége a sértő tanuit felkeresni vagy a helyet a találkozásra kitűzni.

A tanuk kötelessége tanácskozni afelett, hogy a sértés békés uton az állás-becsület megsértése nélkül kiegyenlíthető-e, ha igen, minden eszközt felhasználni arra, hogy az így kiegyenlítessék, illetőleg a kibékülést kieszközölni.

Ha ők a párbajt kikerülhetlenné tartják, akkor a sértett fél tanui a választott fegyvereket megjelölik; ha barátjuk megbecstelenítetett a párbajmodozatokat is, ha megüttetett, akkor a választott távolságokat is tudatják.

A tanuknak kötelessége, hogy a küzdelem szabályozásánál felök hátrányt ne szenvedjen, melyre ők nem kötelezhető, azonban ennek pártatlanul, igazságosan a másik fél hátrányára nem szabad történnie.

Ha a tanuk megegyezésre nem tudnak jönni, válasszanak a becsületügyekben egy igen jártas egyént és annak ítéletében, illetőleg határozatában nyugodjanak meg.

Ha a tanuk mindenben a párbajra nézve megegyeztek, kijelölik a helyet, napot, órát a találkozásra és feleiket a megegyezés felől tájékoztatják és azok hozzájárulását magoknak biztosítják.

(Egyik fél sem tartozik a másik félre tovább mint egy negyedórát várni az ellenfélre. Ha ezen idő elmúlt, el lehet távozni; a tanuk kötelessége az esetről jegyzőkönyvet felvenni.)

Ha az egyik fél tanui meggyőződésre jutnak, hogy igen fontos okból a meghatározott órában meg nem jelenhetnek, kötelességök az ellenfelet azonnal értesíteni és egy későbbi órát a találkozásra kitűzni vagy azt más napra elhalasztani.)

A tanuk előre állapítsák meg, hogy a küzdelmet a3) sebesülés nélkül, b3) az első elömlött vér után vagy c3) csak súlyos természetű és küzdelemre képtelen sebesüléssel fogják beszüntetni. Ezen megállapodásról azonban feleiket értesíteniök nem szabad.

A tanuknak soha sem szabad abban megállapodniok, hogy a küzdelem az egyik fél halálával végződjön, mert a kartársak véleménye nem az ellen-

fél megölését, hanem csak a küzdelmet követelik halált okozható fegyverekkel a kézben.

Kötelességök orvosi segélyről gondoskodni, fegyvereket beszerezni, egyáltalában mindent úgy előkészíteni, hogy a felek beérkezése után 10 perczel a küzdelem megkezdődhessen.

A fegyvereknek, kivéve ha a felek megállapodáshoz képest saját fegyvereiket használják, teljesen ismeretleneknek kell lenniök. Ezek a tanuk által lesznek a küzdőtérre vive és ott lesznek feleiknek átadva.

A tanuknak joguk van arra, hogyha előre megállapodtak, hogy a küzdelmet, ha a küzdők kifáradtak, beszűntethetik, de soha több időre, mint 10 perczre, ha azonban a felek vitézül verekedtek, még sebesülés nélkül is egészen beszűntethetik.

A tanuk kötelessége még saját életük kockára tételével is a küzdelmet félbeszakítani, ha a) a megállapított párbajmódozat megsértetett, b) ha a küzdők egyike fegyverétől megfosztatott és c) ha egyik kard- vagy vitérpárbajnál súlyosan megsebesítetett.

Ha súlyos sebesülés vagy haláleset abból kifolyólag állott elő, hogy a párbajmódozatok megsértettek, akkor a tanuk kötelessége azt írásba foglalni és a becsstelen küzdő ellen a törvényes üldözést bevezetni.

Tanuknak sohasem szabad azt megengedni, hogy egy fiatal ember egy aggastyánnal verekedjék, ebben csak egy kivétel van, ha a fiatal ember megütött. Ezen esetben is a 60 éven felüli egyénnek írásbeli nyilatkozata szükséges, hogy a párbajt elfogadja. Ezen nyilatkozat kiállításának megtagadása a párbajnak a megtagadását jelenti; ez esetben a megütött fél tanui egy írásbeli nyilatkozatot állítanak ki a körülményekről s ezen nyilatkozat elégséges, hogy megsértett becsülete kartársai előtt tisztázva álljon.

A tanuknak nem szabad megengedni, hogy az adós hitelezőjével párbajt vivjon, nemkülönben nem szabad megengedniök a párbajt a következő fejezetben megállapított esetekben.

A sértő tanui, ha az nem ütött, az elégtételt megtagadhatják :

- 1) Pisztolypárbajt jelre.
- 2) A kardot vagy vitért, ha felöknek oly nyo-

morék karja van, hogy az ezen fegyvereket nem használhatja.

3) A kardot vagy vitórt, ha felöknek csak egy lába van.

4) A pisztolyt, ha felöknek csak egy szemé van.

5) Azon fegyvert, melyből az ellenfél diplomával ellátott vívómester. Ezen áldozatot a vívűvészet tanáraitól hivatásuk méltósága megköveteli.

6) A kardot, ha felök polgári egyén.

A 2. és 3. esetben a sértett fél tanúinak joguk van, a távolságok módját és hosszát a pisztolypárbajnál megállapítani.

Azon kéz mely ütött, bármely küzdelmet feltétlenül köteles elfogadni a 3 fegyver közül.

Egy tanú sem kötelezhető saját személyére egy azonnali párbajt elfogadni.

Ha egy tanú teljesített szolgálata között véleménykülönbség folytán kihivatik és ő neki igaza volt, mely eset felett becsületügyekben jártas egyének véleménye dönt, úgy a sértett fél jogaiba lép (lásd ad 3. a sértő jogai).

Ha szembetünő esetekben mindkét fél (mi azonban lehetőleg kerülendő), fegyverre, módra, időre és helyre nézve határozott és a küzdelemre megegyeztek, úgy ha a tanuknak az eset szabályszerűnek tűnik fel, a tett megállapodásokat helybenhagyják, további kötelességeik, mint minden fegyvernél előirt szabályok betartásáról és a küzdelem rendes menetére való megfigyelésnél nincsenek.

Az orvosok tanúknak nem tekintendők, mert azok a küzdelem bevezetésénél részt nem vesznek, ők csak a felebaráti kötelességet teljesítik, ha sebeket kötöznek el, melyek keletkezését megakadályozni nem bírták.

A törvényszékek is mindig ezen nézetten voltak és orvost soha sem vontak felelősségre.

5. A kihívás.

Ki az illem határait átlépő beszédet megszakít és azt egy pártatlan ítéletnek akarja alávetni, vagy egy rajta esett sérelemért elégtételt akar követelni, átadja lakczimét ellenfelének, mit az ellenfél viszonzoz, vagy megmondja, hol és mikor található.

Ha azonban a kihívás utólagosan történik, ez szóbelileg vagy írásban, mindig a kihívó tanúk által eszközözendő és a kihívottnak kézbesítendő.

A szóbeli kihívás rövid, a kihívás oka világosan és tisztán indokolt legyen.

Az írásbeli kihívás úgy alakra, mint tartalomra nézve a jó társaság szokásainak megfelelő legyen és a tanúk által elolvasva kell lennie.

A kihívottnak az ellenfél mindkét tanuját fogadni tartozik és azonnal határoznia, hogy a kihívást visszautasítja-e vagy elfogadja, ha visszautasítja, erről a tanúk jegyzőkönyvet vesznek fel; ha elfogadja, megnevezi tanúit, vagy azok neveit és lakzimeit később átküldi nekik.

Azon eljárás, hogy tanúk a kihivandónak feltalálására valóságos felfedezési utazásokat csinálnak, nem felel meg hivatásuk méltóságának; a kihívás áthozatala nem nyúlhajsza.

Az eljárás, ha a kihivandó ismételten eltagadhatja magát, vagy lakásán fel nem található, a következő:

A tanúk névjegyeiket a kihivandónak lakásán visszahagyják és tudatják újra eljövetelük idejét. Ha ezen időben újra nem fogadtatnak, akkor tértivevényre postán feladott nyilatkozatban kijelentik, ha ezen nyilatkozatokra 24 óra lefolyása alatt feleletet nem kapnak, azt az elégtételadás megtagadásának tekintik. Ha feleletet nem kapnak, erről jegyzőkönyvet vesznek fel és felöknek azt átadják.

A kihívástól kezdődőleg az ügynek végleges rendezéseig az ellenfelek közlekedése ki van zárva, ép úgy az ellenfél segédeivel való közlekedés is tilos.

Minden megsértett, ki sértőjét bepanaszolta, elveszti jogát, hogy lovagias úton szerezzen magának elégtételt. Ezen jog akkor is érvényben marad, ha panaszát esetleg visszavonja; ezen esetben azonban a sértőnek szabadjára van engedve, hogy a kihívást elfogadja-e vagy nem.

Minden kihívásnak a sértés után legfeljebb 24 órán belül kell történnie.

Minden párbajnak, ha azt a tanúk fontos okokból másképp nem határozzák, a sértés után 48 órával, vagy ha a sértett távol lenne tudomás vétele után, mell kell történnie.

Háborúban a tiszt becsületügyeit elhalasztja a békekötésig.

Ha a kihívás ezen idő letelte után történik, úgy a sértő nem kötelezhető semmiféle felvilágosításra vagy elégtételadásra.

Kerülendő az elsietség, hogy az ellenfelek helyben a párbajra megegyeznek, mert ők a tanúk ítéletének magukat alávetni tartoznak.

Az adós hitelezőjét nem hívathatja ki. Párbaj csak az esetben lehetséges, ha az adósság kifizetett.

Ha a hitelező akarja adósát kihívni, ellenfelei tanúinak írásbeli nyilatkozatot kell adnia, hogy az adós és hitelezőviszony megszűntnek tekintendő.

Előfordulhat azon eset, hogy a kihívott, a kihívónak elégtételadási képességét esetek elősorolásával kétségbe vonja.

Ily esetekben a kihívó kérdést intézhet a becsületügyi bizottsághoz annak eldöntésére.

A becsületügyi bizottságnak jól meg kell fontolnia az ily ügyeket, mert ítélete egy társadalmi létjogosultság felett határoz, miért is az ily ügyek alaposan felderítendők és azután a határozat szótöbbséggel meghozandó.

Az ítélet, melynek feltétlen elfogadására, mindkét fél a tárgyalás megkezdése előtt, írásbeli nyilatkozatot állít ki, mindkettőjüknek írásbelileg adatik ki.

III. RÉSZ.

Párbajszabályok.

Az „amerikai párbaj.”

A) Általánosságban.

1.

A küzdőtérre megérkezve úgy az ellenfelek, mint a tanúk egymást üdvözlik, az elsők teljesen hallgatóan viselkednek. Ha még lenne valami megbeszélendő, arra csak a tanúknak van joga.

2.

Ha esetleg az ellenfelek között elhamarkodásból, vagy hogy a párbajszabályokat nem ismerték, valamely egyesség jött volna létre, ehhez a tanúk nincsenek kötelezve, mert azok magok bírái és arra hivatvák és felelősek, hogy a szabályok betartassanak.

3.

A tanúk legidősbbsikének kötelessége a párbaj módozatokat (feltételeket) a küzdőknek tudomására adni és a jelet a kezdésre megadni.

4.

A tanúk a felek helyeiért sorsot húznak és azokat oda vezetik. A felállítási helyek a tanúk által azok előnyeire és hátrányaira nézve alaposan kikutatandók.

5.

A felek felszóllítatnak, hogy felső ruháikat vessék le, a tanúk meggyőződnek arról, hogy a mellen esetleg valamely kemény tárgy nincsen-e. Ezen meggyőződés megtagadása a párbaj megtagadását jelenti.

6.

Senkinek jogában nem áll más fegyvereket, vagy más küzdésimódot, mint a III. részben felemlített, az ugynevezett törvényeset, választani.

7.

A 6-ik pontból kifolyólag világos hogy senkisémet kötelezhető egy kivételes párbajt* elfogadni.

Ha azonban különös körülmények folytán, ily kivételes párbaj, kölcsönös megegyezés folytán, elhatároztatik, akkor az okok a határozatra, nemkülönben a párbaj feltételek, irásba foglalandók és úgy a tanúk, mint a felek által aláírandók, nemkülönben a küzdelem megkezdése előtt felolvasandók.

8.

A megütöttnek joga van kérni, ha két teljesen egyenlő fegyere van, hogy a párbaj azokkal küzdettessék; ez esetben a választásra feltétlenül az ellenfél illetékes.

Idegen és ismeretlen fegyvereknél a sorshuzás határoz.

9.

A tanúknak sohasem szabad oly küzdelmet választani engedni, a hol a véletlen az egyik fél életét

* A kivételes párbajokról (nem törvényes párbajok) a következőket kívánom felemlíteni.

1) Pisztolypárbajok a legrövidebb távolságra (10 lépés).

2) Pisztolypárbaj folytonos mozgással párhuzamos vonalakon.

3) Pisztolypárbaj ahol csak az egyik cső lesz megtöltve. (Ezen párbaj az úgynevezett zsebkendőn keresztül löni.) Miután senki, ha a legsúlyosabb természetű sértést is követte el, nem köteles ily kivételes párbajokat elfogadni, úgy ezen kivételes párbajok megbeszélés tárgyává nem tétetnek, mert ha az egyes eseteket, melyek ily küzdelmeknél előfordulnak, közelebbről megvizsgáljuk, azt tapasztaljuk, hogy a legtöbbször, nemes bátorsággal egy sértést jóvátenni semmi köze sincs, hanem harag, bosszú, gyűlölet és a vakszenvedéi játszik benne szerepet.

a másiknak a kezébe adja. Az erkölcs megkívánja, hogy lovagias férfiú saját becsületéért, vagy elégtétel-adásképen az általa megsértett idegen becsületért, életét egy küzdelemben kockára tegye, de nem hogy azzal játszó.

10.

A legidősebb tanú az ellenfél idősebb tanújával a küzdelmet vezetik; a többiek feladatuk végzésében azokat támogatják.

B) Különösen.

I. A kardpárbaj.

1.

A küzdelem rendszeren csak vágásokra* szorítkozik; miért is tanúk kötelessége, ha már addig meg nem történt, a kardok hegyeit leköszörültetni, vagy letöretni és azokat még egyszer megvizsgálni, hogy a küzdelemre alkalmasak-e.

2.

A tanúknak kötelessége egy pár teljesen egyenlő leköszörült kardot előkészíteni és saját személyüket is karddal ellátni.

3.

A tanúk megválasztják a küzdőteret és meghatározzák az ellenfelek felállítási helyét, mely helyek távolsága egymástól a két kardpenge hossza több 1 lépésnek felel meg.

* A karddal való küzdelmeknél a szúrást párbajnál rendszeren mellőzzük, mert ezen célra a vitőrrel való küzdelem van rendszeresítve. A kard egy vágó fegyver, mellyel mindazonáltal szúrások eszközölhetők, azonban a kardpárbajoknál a küzdelem csak vágásokkal történik.

Mindazonáltal kardpárbajoknál kivételesen mégis úgy a vágás, mint a szúrás is előfordul.

4.

Minden küzdőnek joga van egy közönséges keztyűt felhuzni és kézcsuklóját kendővel úgy elköttni, hogy ne lebegjen. Ezen jog, ha azt az egyik fél igénybe nem veszi, a másik joga erre fenmarad.

5.

A tanúk kéz- és fejbédet is felvétethetnek, ha ez előre megállapított, mi feltétlenül a fejbédásoknak kizárása elé helyezendő, mert ez utóbbi a gyenge és lelkiismeretes ellenfelet, még bizonytalanabbá teszi és egészen az ellenfélnek kezébe adja.

6.

A fegyverválasztást a sorshuzás dönti el, kivéve az előbb (Általában 8. pont) említett esetben. Tisztek ugyanazon fegyvernembeliek saját előírásos kardjukat használhatják. Külömböző kardokkal való küzdelem nincs megengedve.

Mindkét esetben a fegyverek a tanúk által megvizsgálandók és a küzdelemre alkalmasoknak nyilvánítandók.

7.

A küzdők felső ruhájokat (kabát, zubbony, mellény) levetik és meztelen mellöket mutatják ellenfeleiknek.

8.

Miután a kardok átadattak, a tanúk karddal kézben az ellenfelek két oldalára állanak és pedig olyképen, hogy minden ellenfélnek egyik oldalán egy saját, a másik oldalán egy ellenfél tanú áll.

A tanúk úgy állanak, hogy a küzdők mozgásait ne akadályozzák, körülbelül 2 méterre azoktól és a kard hegyét a földön tartják; a legidősebb tanú a küzdelem feltételeit megismerteti és különösen figyelmezteti a küzdőket, hogy az adott jelre vagy az »állj« vezényszóra a küzdelmet azonnal be kell szüntetniök és »rajta« vezényszóval a küzdelmet megkezdeti.

9.

A mint a küzdelem megkezdődött, a küzdők nincsenek többé helyeikhez kötve; előre, hátra mehet, fordulhat, lehajolhat, elhajolhat és vágásokat eszközölhet, melyek neki előnyösnek tűnnek fel. (Erre vonatkozólag lásd V. Magatartás a kardpárbajnál.)

10.

A lefegyverzett* ellenfél vagy elesett ellenfélre vágni a szabályokkal ellenkezik. Lefegyverzettnek tekintendő azon ellenfél, kinek kezében láthatólag a kard, nem áll, nyugszik erősen.

11.

Nincs megengedve az ellenfelet fegyvertelen kézzel megérinteni, még kevésbé őt átkarolni vagy esetleg meglökni.

Azon esetben, ha küzdők egyike ezt mégis megtenné, akkor a tanúk követelhetik, hogy a fegyvertelen kéz valami módon úgy megerősíttessék, hogy hasonló szabálytalanság ne ismétlődhessék.

* Franciaországban a XVI. századig azon nézet uralkodott az összes küzdelmek és bárbajoknál, hogy az ellenfelet mihamarabb lefegyverezve, a győzelem biztosíttassék s így az ellenfél a győző „kegyelmének“ martalékul esett.

A lovagias szellem tehetetlenül állott ezen szokások ellen.

Az ellenséget lefegyverezni és azután védelem nélkül megölni még a IX. században is szokásban volt.

Csak a XVI. század vége felé, az erkölcsök nemesüléseivel és finomulásával lettek ezen szokások a küzdelmeknél beszüntetve.

Ezután is használtatott még a küzdelmeknél a lefegyverzés, azonban azon különbséggel, hogy a mint az ellenfél fegyvere kézbe került, az a markolattal feléje tartva, a legnagyobb udvariassággal átadatott.

Ezen szokás mai napig is fentartatott és ebből látni, hogy a lefegyverzésnek czélszerű értéke nincs.

12.

Ha a küzdők egyike sebesülését tudatja, vagy ezt a tanúk egyike észreveszi, a küzdelem azonnal beszüntetendő.

Ha az első sebesülés lett megállapítva, úgy a küzdelem befejeztetett.

Ha a megállapodások súlyosabbak, akkor a küzdelem folytatható és az új sebesülésnél ismét beszüntetendő és ezen eljárás addig figyelendő meg, míg a tanúk nézete szerint a megállapodásoknak elég lett téve.

13.

A küzdelem folytatásának elhatározása kizárólag a tanúk kezeiben van, mert egy vágott sebnél minden avatatlan meg tudja ítélni, hogy az harczképtelenséget idézett-e elő vagy nem.

14.

Sebesülés, lefegyverzés vagy elesés végett az összes tanúknak joguk van a küzdelmet beszüntetni.

Ha a tanúk egyike a küzdelmet be akarja szüntetni, anélkül hogy sebesülés történt volna, kardját felemeli és ha a másik ellenfél segéd azzal egyet ért »állj« vezényszóval azt beszünteti, mire a küzdőknek azonnal egy lépést vissza kell lépniök.

15.

Ha a küzdelem beszüntetett, a segédeknek kötelessége azonnal a küzdők mellé állani és ha azok visszaléptek, kardjaikat leeresztetni hagyják.

16.

Ha a küzdelem az »állj« után folytatva lesz, akkor a küzdelmet az ellenfelek csak a legidősebb tanú új »rajta« vezényszavára kezdenek meg.

II. Vítőrpárbaj.

A vitérrel való párbajok Francia- és Oroszországban szokásosak, nálunk rendszeren kard- vagy pisztolypárbajok vívatnak.

Mindaz, ami a kardpárbajoknál elmondott, az ellenfelekre és tanukra nagyban és egészben a vitérpárbajoknál is alkalmazásba jön; itt tehát csak az lett felvéve, mi az ismétlésre fontosnak találtatott vagy a kardpárbajtól eltérő.

1.

<p>Az ellenfelek köszöntése a küzdőtéren, A küzdelem vezetése a legidősebb tanú által, A küzdőhely kikeresése, A felállítási helyek kisorsolása stb. stb.</p>	}	<p>úgy mint a kardpárba- joknál.</p>
---	---	--

ezen általános szabályok a pisztolypárbajoknál is használtatnak.

2.

A vitéröknek teljesen egyenlőknek, a hegyeiknek egészen egyformán hegyeseknek kell lenniök, míg azoknak sem éleseknek sem csorbáknak lenni nem szabad.

3.

A küzdelem feltűnő különböző fegyverekkel meg nem engedhető, kevés egyenlőtenség eltűrhető.

4.

A fegyverek választását a sorshúzás határozza el; a kihívott megütöttnek joga van saját fegyvereit a küzdelemre használni, de csak akkor, ha vitérei a küzdelemre alkalmasak és egyenlők.

5.

A tanúk, ha a kellő küzdőteret, annak előnyeit és hátrányait, lehetőleg egyenlő felállítási helyekre nézve ha megegyeztek és azokat megjelölték, kétszeres pengehossz több két lépés, akkor feleiket a helyeikre vezetik.

6.

A küzdők felszólíttatnak, felső ruhájuk levetésére és meztelcn mellöknek megmutatására ellenfeleiknek.

7.

A küzdőknek meg van engedve, hogy kézcsuklójokat egy kendővel elköthessék, azonban annak lebegni nem szabad, ily lebegőkendő eltávolítását az ellenfél tanúi követelhetik.

8.

Ha megállapított, hogy vitérkeztyűk használható, ennek egyik félnek igénybe nem vétele a másik jogát annak használatára nézve nem zárja ki.

9.

A tanúk legidősebbike a küzdési módozatokat megismerteti, felhívja a feleket, hogy becsületbeli kötelességnek tekintsék, hogy az »állj« vezényszóra a küzdelmet azonnal beszüntetni tartoznak, ezek megtörténte után »rajta« vezényszóval a küzdelmet megkezdeti.

10.

A küzdelmi módozatok kihirdetése előtt megkezdett küzdelmet azonnal félbe kell szakítani és azt, kinek hibájából az megkezdett, meg kell róni.

11.

A tanúk a földfelé fordított vitérökkel (vagy botokkal) ellátva, a felek két oldalán állanak és készen kell lenniök arra, ha a küzdelem nem a megállapított módozatok szerint vívatik, vagy megsebesülés történt, hogy azt félbeszakítsák.

12.

Ha a küzdelmi módozatokban határozottan és világosan nincsen feltüntetve, hogy az ellenfél szúrásai a pusztá kézzel is védháríthatók, s ezt az egyik

fél mégis igénybe vette, akkor az ellenfél tanúinak joga van arra, hogy az illetőnek a keze a háton megerősíttessék.

13.

A küzdelem alatt meg van engedve a lehajlás, a nyújtózkodás jobbra, balra, előre- és hátraugrás az ellenfelet körülkerülni (lásd V. A vitérpárbajnál való magatartás).

14.

A lefegyverzett vagy elesett ellenfél ellen szúrni, vagy annak vitér pengéjét vagy testét megfogni szabályellenes.

Lefegyverzettnek tekintendő azon ellenfél, melynek kezéből a vitér kiesett vagy láthatólag kicsúszott.

15.

Ha a küzdők egyike kinyilatkoztatja, hogy meg van sebesülve, vagy azt a tanúk egyike észreveszi, akkor a küzdelem »állj« vezényszó odakiáltással azonnal félbeszakítandó, mire mindkét küzdő egy lépéssel visszalép.

16.

A ki az »állj« vezényszó odakiáltásnak azonnal eleget nem tesz és a küzdelmet félbe nem szakítja, az a párbajszabályok ellen vét. Ily esetben a tanúk kötelessége még saját életük kockáztatása mellett is azt kieroszakolni, a hibás a legszigorúbban, még azért is, mert azáltal a tanúk tekintélye ellen is vétett, megrovandó.

17.

A megszakított küzdelem csak a megsebesült fél tanújának »rajta« vezényszavára folytatható és csakis akkor, ha ebbe a megsebesült beleegyeznek.

18.

A küzdelem folytatása csak a megsebesült hozzá járulásával folytatható, mert egy szúrt sebnek megítélésére, annak látása nem elégséges.

19.

Ha a segédek egyike a küzdelmet sebesülés nélkül félbeszakítani akarja, akkor vitérjét felemeli és ha az ellenfél egyik segédje beleegyezését kívánja adni, akkor az »állj« vezényszót kiáltja, mire a küzdők leeresztett vitérökkel egy-egy lépéssel visszalépnek.

III. A pisztolypárbaj.

a) Főszabályok az összes pisztolypárbajokra.

1.

Egyenlő pisztolyok. Ha ilyenek nem kaphatók a cső hosszúsága különbségének 3 cm.-rel nem szabad hosszabbnak lennie.

2.

Pontosan beigazított és megerősített legyek (célgömbök).

3.

Az elcsettenés ravaszpőcz (Schneller) nélküli. Kívánatosak sima csövek.

4.

A legrövidebb távolsága a küzdőknek egymástól 15 lépés.

5.

A saját tanúk saját feleik pisztolyait töltik meg, az ellenfél tanúinak jelenlétében és egy és ugyanazon töltővesszőnek a csőbe dugásával, meggyőződnek kölcsönösen arról, hogy a töltések teljesen egyenlők-e.

6.

A küzdők azon esetben kérhetik a pisztolyokat személyesen megtölteni, ha saját pisztolyaik használata van megengedve, azonban a tanúk a lőpor mennyiségét kölcsönösen határozzák meg és a töltés az ellenfél tanúinak szemeláttára eszközlendő.

7.

Ismeretlen és idegen pisztolyok feltétlenül és mindig a tanúk által töltendők meg.

8.

A felállítási helyek megállapításánál figyelni kell arra, hogy a szél és nap egyenlően legyen megosztva, s különösen nézni kell arra, hogy az egyik küzdő ne oly háttérrel bírjon, mely őt mintegy bekeretezi s így a másik félnek a célzás nagyon meg van könnyítve, míg esetleg ennek a látóhatár van mögötte és így kevésbé van jelezve.

9.

Mindazon esetekben, a midőn a sértettnek nem áll jogában megállapítani a távolságot, akkor azt a tanúk minden egyes esetben kölcsönösen állapítják meg. Ha megegyezésre nem tudnak jönni, úgy a sors-húzás dönt.

10.

Többször mint háromszor nem szabad tölteni; így tehát, ha a harmadik összecsapásnál sebesülés nem fordult elő, a tanúknak semmi körülmények között sem szabad a küzdelem folytatását megengedni.

11.

Elcsettenés (csütörtökmondás) lövésnek számít.

A tanúknak sohasem szabad elfelejteni, hogy a pisztolypárbaj a legveszedelmesebb, és hogy a párbajnál nem egy élet megsemmisítése céloztatik, hanem a megsértett becsület helyreállítása, mert ha az áldozat vérében fetreng, akkor a lelkiismeret furdalások és megbánás lép izgatottsággal keverve előtérbe és sokszor szeretnénk azon emberi életet, mely karjaink között kimult, még saját életünk árán is visszavásárolni.

b) *A törvényes pisztolypárbajok válfajai.*

A törvényes pisztolypárbajok válfajai a következők:

1. Pisztolypárbaj szilárd állásponttal.
2. Pisztolypárbaj hát-hát elleni felállítással.
3. Pisztolypárbaj előnyomulással.
4. Pisztolypárbaj megszakított előnyomulással.
5. Pisztolypárbaj egyenközű (párhuzamos) vonalakon.
6. Pisztolypárbaj vezényszóra.

1. *Pisztolypárbaj szilárd állásponttal.*

1.

A legnagyobb távolság 35, a legkisebb 15 lépés.

2.

A tanúk a legnagyobb lelkiismeretességgel megválasztják a felállítási helyeket, megjelölik azokat és sorsot húznak ezekért.

A pisztolyok meg lesznek töltve.

3.

Az ütéssel megsértettnek joga van saját fegyverét használnia, azonban egy tökéletesen egyenlőt ellenfelének kell rendelkezésre bocsájtania, ennek azonban joga van azt visszautasítani, és szinte saját fegyverét használni, ha az »a pisztolypárbajok főszabályaiban« levő pontban felemlített feltételeknek megfelelő.

A fegyverek minden esetben a tanúk által már előzetesen megvizsgálandók és a küzdelemre alkalmasnak nyilvánítandók.

4.

Ha a fegyverek az egyik fél tulajdona, akkor az ellenfélnek van joga a fegyverválasztásra, idegen fegyvereknél a tanúk sorsolnak, melyek illetékesek feleiknek.

5.

A 35 lépésnyi távolságnál mindig az ütéssel megsértettet illeti meg az első lövés.* Minden más esetben a sorshuzás határoz a felett, kit illet meg az első lövés.

6.

Az ellenfelek felkéréstnek kabátjokat és mellényöket levetni, mire az ellenfél tanúi meggyőződnek arról, mellen nincs-e oly kemény tárgy, mely esetleg hogy a a golyót behatolásában a testbe megakadályozná.

Ezen megvizsgálásnak megtagadása a párbaj megtagadásának tekintendő.

7.

A tanúk legidősebbike a küzdelem módozatait megismerteti.

Az ellenfelek tanúik által helyeikre vezetnek és ott fegyvereiket megkapják.

8.

A tanúk mind négyen a küzdőtérnek egyik oldalára mennek és úgy állanak fel, hogy a lőiránynyal párhuzamosan állva, egy-egy ellenféltanú álljon az ellenfélhez legközelebb.

9.

Ha a tanúk felállottak, a tanúk legidősebbike »a ravaszt (kakast) felhúzni« vezényel, egy pár pillanatra reá »lőni« vezényel.

10.

A mint a vezényszó »lőni« megadatott, az ellenfeleknek azon sorrendben, mely őket megilleti, lőniök kell, melynél a következőkre kell figyelni:

* Ezen pont (5) körülbelül 40 évvel ezelőtt lett emberi szempontból megállapítva, hogy a sértettet a legnagyobb távolság megjelölésére ösztönözzék.

Az első lövésnek a vezényszó odakiáltása után azonnal, a másodiknak egy fél perczre reá esni kell, ha sebesülés történt, két perczre reá. Ezen időnek letelte után a lövési jog megszűnik.

11.

Ha a váltott lövések után a küzdelem folytattatik, akkor az eljárás ugyanaz marad.

2. Pisztolypárbaj hát-hát elleni felállítással.

1.

A küzdők egymástól 25 lépés távolságra háttal hát ellen lesznek felállítva és

2.

csak »lőni« lesz vezényelve, mire a küzdők egymás felé fordulnak, a ravaszt felhúzzák és mindegyik akkor lő, mikor akar. Ha azonban egy lövés esett, akkor a feleletnek ép úgy kell történnie, mint az előzőleg leírt párbajnál, egy fél vagy két percz elteltével.

Ezen párbajt igen gyakran enyhébb alakban szokás használni. Ugyanis megegyezés folytán, egy bizonyos idő eltelte után 15, 20, 30 másodperc alatt, a vezényszó elhangzása után mindkét félnek lőnie kell.

Ha ily megegyezés létrejő, nem lehet több mint egy-egy golyót váltani.

A másodperczeket a tanúk egyike hangosan előszámlálja.

3. Pisztolypárbaj előnyomulással.

1.

A tanúk egy 35—40 lépés hosszú vonalat lelépnek, ezen vonal végpontjaitól 10 lépésnyire befelé zseb-kendőkkel vagy botokkal korlát jelöltetik ki.

2.

A pisztolyok megtöltetnek.

3.

A felállítási helyekre nézve a végpontokon a tanúk által sorsolva lesz. A tanúk feleiket az őket megillető helyre vezetik, mely hely (az 1. pont szerint) a kórláttól 10 lépésnyi távolságra van.

4.

Azután a fegyverválasztás történik (lásd pisztoly-párbaj 3. és 4. pontját).

5.

A küzdők meztelen mellüket megmutatják az ellenfél tanúinak.

6.

A tanúk átadják feleiknek fegyvereiket és a küzdőtér egyik oldalán felállítást vesznek; a ravaszok nyugállásban vannak.

7.

A tanúk legidősebbike a küzdelmi módozatokat megismerteti és »előre« vezényszó odakiáltással a küzdelmet megkezdeti.

8.

A küzdők a ravaszokat felhuzzák és tetszésük szerint a pisztoly csövének felfelé tartása mellett, egyenes vonalban előrenyomulnak, eközben anélkül hogy lőnének, megállhatnak, czélozhatnak, az előnyomulást újra felvehetik, vagy előnyomulás nélkül felállítási helyökről lőhetnek, de sohasem szabad nekik a megjelölt kórláton túlhaladniok.

9.

Azon küzdő, ki az első lövést adta, kötelezve van ellenfele lövését mozdulatlanul bevárni. Ennek joga van egészen a kórlátig előnyomulni és akkor lőni, s ha megvan sebesülve egy percnyi, ha elesett két percnyi idő áll rendelkezésre. Ha ezen idő elteltett, a tanúknak a lövést nem szabad többé mendedniök.

10.

Ezen küzdelem, ha sebesülés nem fordult elő, háromszor egymásután az előirt módon ismételhető. Ha azonban a küzdők egyike megsebesült, akkor a küzdelem még annak akarata ellenére is beszüntetendő.

Egy párbajnál két pisztolyal minden küzdő részére csak egy áldozat lehet. A megsebesült megakadályozandó lövésének leadásában, ezen szabály a következő okokból lett felállítva és pedig:

1) mert a megsebesült, sértetlen ellenfelével szemben, mely erejét még tökéletesen bírja. és ha annak még egy második lövés áll rendelkezésére, nagy hátrányban lenne; és

2) mert azon küzdőnek, ki még mindig két lövést várhat, nem lehetne eltiltani azt, hogy második lövésével, a már megsebesült, azonban még mindig veszedelmes ellenféltől magát megszabadítsa.

Ha megengednék azt, hogy a megsebesült a lövést viszonzozhassa, akkor a másíknak sem lehetne eltiltani, hogy megsebesült ellenfelére, hogy ne lőjön. Miért is ezen szabályok emberiség és lovagiasság szempontjából mint meg nem változtathatók megállapítottak.

11.

Az ilyen párbajnál a tanúk megtehetik, ha a sértett megütve lett, minden küzdőnek két pisztolyt megengedni. Ez esetben minden küzdő egy-egy pisztolyt kap egy és ugyanazon párból, vagy megegyezés folytán mindkét fél saját pisztolyait használhatja.

12.

A tanúk az ily párbajt csak a 4-ik lövés után szüntethetik be. Azonban ha sebesülés történt akkor a küzdelem beszüntetendő.

4. Pisztolypárbaj megszakitott előnyomulással.

1.

A tanúk a küzdőtéren egy 45—50 lépés hosszú vonalat lelépnek és a két végponttól befelé 15—15 lépésnyire a korlátot kijelölik, vagy zsebkendőkkel vagy botokkal.

2.

A küzdők felállítási helyeire nézve a tanúk által sorshuzás eszközöltetik.

3.

A feltétel ezen küzdelemnél ismeretlen fegyverekkel küzdeni, melyek azonban egy és ugyanazon párból valók.

4.

A fegyverválasztásra nézve a tanúk által soroltatik.

5.

A fegyverek megtöltetnek.

6.

A küzdők tanúik által helyeikre vezettetnek és a fegyverek nekik átadatnak.

7.

A tanúk a küzdőtér egyik oldalára mennek, miután a küzdők ellenfeleik tanúinak, mezitelen melleiket megmutatták.

A tanúk legidősbbsike a küzdelem módozatait megismerteti, s azután »előre« vezényszó odakiáltásával a küzdelmet megkezdeti.

8.

A küzdők erre egymás ellen mennek, ennél szabad nekik jobbra vagy balra két-két lépésnyire az egyenes vonaltól letérni — vagy egyenesen a korlátig menni — egészen megállva maradni, mozgásukat

időnkint beszüntetni, czélozni anélkül hogy löniök kellene, és csak akkor kell löniök, ha az nekik előnyösnek tetszik.

9.

Az első lövés után mindkét küzdőnek mozduatlanul meg kell állania.

10.

Azon küzdő, mely nem lőtt, köteles anélkül hogy ujjólag előnyomulhatna egy fél percz mulva löni, ha elesett, akkor egy percz mulva. Ha ezen idő eltelt, a tanúknak a küzdelmet be kell szüntetniök.

11.

Ha a küzdők közül egyik sem sebesült meg, ezen eljárás háromszor ismételhető.

Míg ellenben, ha a küzdők egyike megsebesült, ha azt a sebesült kívánná is, a küzdelmet nem szabad ismételni.

5. Pisztolypárbaj egyenközű vonalakon.

1.

A tanúk a küzdőtéren egymástól 15—25 lépés távolságra két 25—35 lépés hosszú egyenközű (párhuzamos) vonalat húznak.

2.

A felállítási helyekre nézve a két vonal ellenkező végpontjain a tanúk által sorsoltatik.

3.

A fegyverválasztás sorshuzása, kivéve az a) 3-ik pontjában felsorolt esetet.

4.

A fegyverek megtöltése.

5.

A tanúk feleiket felállítási helyeikre vezetik és ott fegyvereiket átadják. A ravaszok a nyúghelyzetben vannak.

A küzdőknek úgy kell felállaniok, hogy azok egymás ellen rézsutosan álljanak. Mindegyiknek az ellenfele vonala tőle jobbra esik.

6.

A küzdők az ellenfél tanúinak meztelen melleiket megmutatják.

7.

A tanúk legidősbbike a küzdelem módozatait megismerteti, mire a tanúk párosával feleik mögé állanak.

Azért hogy a lövéstől óva legyenek egy kissé jobbra kell magukat tartani, azonban csak annyira, hogy ha a küzdelmet be kellene szüntetni, kéznél legyenek.

Ha a tanúk elhelyezkedtek, a tanúk legidősbbike vezényli »előre.«

8.

A küzdők erre a ravaszt felhúzzák és saját vonalukon egyenesen előre haladnak, úgy hogy ellenfelét szükség szerint, akár lassan akár gyorsan vagy egyáltalában nem haladt az előre, 15 egész 25 lépésnyire (a szerint mint a vonalak távolsága meg lett határozva) megközelitse.

9.

A küzdők tetszésük szerint lőhetnek, de ahhoz meg kell állaniok, meg szabad állni akkor is, ha a küzdők lőni nem akarnak, ugyszinte ellenfelök lövése után a még nem lőtt ismét előre mehet és ugy adja le lövését.

10.

A második lövésnek az elsőt egy percz mulva követnie kell, ha az ellenfél megsebesült, akkor két percz mulva. A ki először lőtt, ellenfelének lövését mozdulatlanul köteles bevárni.

11.

Ha sebesülés nem történt, ezen eljárás háromszor ismételhető. Ha azonban a küzdők egyike megsebesült új küzdelem nincs többé megengedve.

A pisztolypárbaj előnyomulással és a párhuzamos vonalakon a 9. illetőleg a 10. pont értelmében a második lövés leadására meghatározott idő 1, illetve ha az ellenfél elesett 2 perczben, míg a megszakított előnyomulásnál ezen meghatározott időnek felében van megállapítva.

Az először említett két küzdelemben a küzdőnek joga van előnyomulni; ezért ha elesett mint kárpótlás adandó neki az előnyomulás lehetetlenségeért ellenfeléhez, nagyobb idő, míg a megszakított előnyomulásnál, melynél mindkét ellenfél megállni köteles, így sokkal hamarabb lehet lőkészen.

6. Pisztolypárbaj vezényszóra.

Ezen küzdelem az összes pisztolypárbajok között a legveszélyesebb, miért is a tanúk által, ha felök meg nem üttetett megtagadható.

1.

A tanúk sorsot húznak afelől, ki fogja a küzdelmet vezetni. Ha azonban egy ütés van kérdésben, akkor mindig a sértett fél tanúi egyike vezeti a küzdelmet.

Erre a tanúk 25—35 lépés távolságra kijelölik a felállítási helyeket. Ha rövidebb távolság lesz ezen küzdelemnél véve, akkor ezen küzdelem megszűnik örvényes lenni.

2.

A tanúk a felállítási helyekért sorsot húznak.

3.

Ha a küzdelem oka nem ütésből eredő, ismeretlen fegyverek veendő.

4.

A fegyverek megtöltése következik.

5.

A tanúk feleiket felállítási helyeikre vezetik.

6.

A fegyverváltás következik az a) 3. és 4. pontja szerint.

7.

A küzdők meztelen mellüket az ellenfél tanúinak megmutatják.

8.

A küzdők felhúzzák a ravaszokat és a csőnyilásokat a földfelé tartják.

9.

A legidősb tanú (ha a küzdelem oka ütés volt, a megütött tanúja) megismerteti a küzdelmi módokat stb.

»A becsület megkívánja, hogy az első jel előtt senki fegyverét fel ne emelje és a harmadik jelre azonnal lőjön. Én fogom a jeleket adni és pedig háromszori tenyérbe csattanással.«

10.

A tanú azután tetszése szerinti időmegszakítással egy-egy csattanás között 2—3 másodpercznyi kitarással a három csattanást megadja, anélkül hogy az időközök nagyságáról a többi tanút felvilágosította volna.

A harmadik csattanásnál a küzdők azonnal lőni tartoznak.

11.

A ki a harmadik csattanás előtt lő, becsstelen, és ha ellenfelét megöli akkor gyilkos, az ellenfél ilyenkor, ha arra még képes, annyi ideig célózhat, a mennyi ideig neki tetszik, ő nincsen semmihez többé kötve és akkor lőhet, a mikor akar.

Ezen pontot a kikerülhetlen szükség állapította meg ily szigorúan, mert gyakran előfordult az, hogy lelketlen ellenfelek, az izgatottság álarcza alatt vagy ügyetlenséget színelve, azért lőttek, mert remélhették ellenfelüket előbb lelőhetni, mielőtt ők veszélyben volnának, nemkülönben azon reményt táplálva magokban, hogy ha nem találják, az ellenfél nemes-szivűsége engedni fog és a levegőbe lő.

12.

Ha az egyik küzdő a harmadik csattanásra nem lőtt és még mindig czéloz, a tanúk kötelessége saját életök kockáztatása mellett is a lövést megakadályozni.

13.

Ha a küzdelem ennek daczára folytattassék, akkor az, a ki szabályszerűen lőtt, követelheti, hogy más küzdelmi módozat választassék, mibe az ellenfél tanúinak bele kell egyezniök.

14.

Ha sebesülés elő nem fordul, úgy ez háromszor ismételhető. A tanúk e felett határoznak, de jól fontolják meg az esetet, mert igen könnyen megesik az, hogy mindkét fél fekvé marad.

Az amerikai párbaj.

A hirhedt, úgynevezett amerikai párbajról nincs mit sokat mondanunk, ismeretes, hogy az koczkajáték az életre, a törvényeknek és származásnak ellentmondásából kifolyólag. Miért kapta ezen nevét? Amerikában lövöldöznek az ülésteremben, cserkésznek egymásra az erdőben és mindenféle küzdelmek, melyek e között fekszenek, ott otthonosak, szokásosak, de az mindig egy küzdelem.

Mennyire ellentétben áll ezen megvetendő koczkajáték a párbaj fogalmával, s mennyire távol áll és ellenkezik a becsületügyi tárgyalásokhoz, egyáltalában mily homlokegyenest ellenkezik a becsület alapfogalmával, akarom közelebbről megvizsgálni.

1. Az amerikai párbaj kibékülést és enyhítést, melyeket a tanúknak a küzdelembe hozni kell, előre kizárják. A tanúk igazságos és megnyugtató közvetítését nem ismeri, egyáltalában a kibékülés lehetőségét is kizárja.

2. Becsületügyekben csak a nyílt támadást a férfias védelmet és csak a III. részben felsorolt három fegyvert ismerjük.

3. A párbaj kizárólagos célja a megsértett becsületnek helyreállítása. Ki tehát beismeri, hogy neki amerikai párbaja volt és az ellenfele felakasztotta magát, az ily egyén egy becsületes férfiú előtt tekintélyét örökre elveszíti.

4. Az uralkodó becsületi alapelvek követelik a küzdelmet, a sebesülés, esetleg a halál beállásának lehetőségét, de oly küzdelmet, mely föltétlen az egyik küzdő halálát czélozza és követeli, azt már nem találja becsületügynek, hanem a bosszú fegyverének nevezi. Így tehát az amerikai párbaj, mely minden lehetőségét a kibékülésnek kizárja, a megsértett becsületnek helyreállítását a kartársak szemei előtt nem is czélozza és feltétlenül egy emberi életet követel, az nem becsületügy, hanem a bosszú eszköze.

A mondottakból következik az, hogy senkinek sincs joga rendkívüli, az eredeti származású elégtétel-

adáson kívül mást követelni, és senkisémet kötelezhető a másik fél föltevésére pirulákat bevenni mint Siamban, vagy fogadásból a hasát felvágni mint Japánban.

A ki tehát a fekete golyót huzza és öngyilkossá válik, nem érdemli meg a becsületes egyén sajnálkozását, mert az ő szive is épen oly kérlelhetlen és bosszúval telt volt, mint ellenfeléé; nem érdemli meg a sajnálkozást, mert ő nem volt könnyelmű vagy meggondolatlan, hanem fénykerülő embertelen bosszúra vágyott, remélve azt, hogy egy szerencsés fogással a büntetés és minden lárma nélkül egy gyűlölt ellenféltől vagy vetélytárstól megszabadul, ez vitte őt ezen becstelen játékba, — melynek betéte egy emberi élet, — ebbe beleegyezett.

Igen sokszor lesz állítva az, hogy mégis a becsületérzék az, mely az öngyilkosságra kényszerít. — Sokszor a legelvetemedettebb természetnek is meg van a csalfa látszata. Igen sok rabló a rablás vagy egy gyilkosság végrehajtása előtt imádkozott, hogy az sikerüljön.

Tolvajok, rablók, gyilkosok szavokat egymás közt biztosan megtartják és a becsület fogalma náluk biztos és szűk határok között mozog. Azonban ezen fogalmaknak semmi köze azon becsülethez, melyet egy becsületes ember ismer, kinek, ha tudomására jön, hogy valaki amerikai párbaj végett öngyilkossá lett, nem annyira azt sajnálja, a ki agyonlőtte vagy felakasztotta magát, hanem azt, hogy a másik utálatos azt túlélte.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Stampfel-féle könyvkiadóhivatalban Budapesten

(Révai Testvérek Irod. Intézet Részv.-Társ.)

megjelent és nála, valamint minden hazai könyvárusnál megszerezhető:

Tudományos Zseb-könyvtár.

Minden egyes füzet 30 kr. = 60 fillér.

A „*Tudományos Zseb-könyvtár*“ időhöz nem kötött, 60 filléres kis füzetekben jelenik meg s a tudományok minden ágára kiterjeszkedik.

A „*Tudományos Zseb-könyvtár*“ idővel mindazt felöleli, ami az általános műveltség körébe tartozik. A csinos külsejű füzeteket, rendkívüli olcsóságukra való tekintettel, bárki könnyen megszerezheti, aki pedig a hasznos tudnivalók ismeretét a legkényelmesebb módon akarja elsajátítani, az föltétlenül vegye meg a „*Tudományos Zseb-könyvtár*“t. A jó magyarsággal és eleven stílussal megírt füzetek főbb vonásokban világos képet adnak az illető tudományról és megismertetik az olvasót mindazzal, amit az illető szakmából okvetetlenül tudnia kell.

Eddigéig a következő füzetek jelentek meg:

1. **Földrajzi és statisztikai tabellák.** 2. kiadás. Összeállította Hickmann A. és Péter J.
2. **Számítási példatár.** 2. kiad. Irta Dr. Lévy Ede.
3. **Kis latin nyelvtan.** 2. kiad. Irta Dr. Schmidt M.
4. **Magyar irodalomtörténet.** 2. kiad. Irta Gaal M.
5. **Görög nyelvtan.** Irta Dr. Schmidt Márton.
6. **Francia nyelvtan.** Irta Dr. Pröhle Vilmos.
7. **Angol nyelvtan.** Irta Dr. Pröhle Vilmos.
8. **Római jog. I. Institutiók.** Irta Dr. Bozóky A.
9. **Római jog. II. Pandekták.** Irta Dr. Bozóky A.
10. **Egyházjog. (Kathol.)** Irta Dr. Bozóky Alajos.
11. **Magyar nyelvtan.** Irta Gaal Mózes.
12. **Magyar stilisztika.** Irta Gaal Mózes.
13. **Magyar retorika.** Irta Gaal Mózes.
14. **A sík trigonometriája.** Irta Dr. Lévy Ede.
15. **Római régiségek.** 2. kiad. Irta Dr. Schmidt M.
16. **Magyarország oknyomozó története.** 2. kiadás. Irta Cseh L.
17. **Kereskedelem története.** Irta Dr. Stirling S.
- 18—20. **Egyetemes irodalomtörténet.** Irta Hamvas J

21. Nemzetközi jog. Irta Dr. Gratz Gusztáv.
22. Magyar poetika. Irta Gaal Mózes.
23. Planimetria példatárral. Irta Dr. Lévay Ede.
24. A római nemzet irodalomtört. Irta Márton J.
25. Német nyelvtan. 2 kiad. Irta Albrecht János.
26. Oszmán-török nyelvtan. Irta Dr. Pröhle Vilmos.
- 27—30. Áruisme-Lexikon. Irta Dr. Koós Gábor.
- 31—34. Magyar magánjog. Irta Dr. Katona Mór.
35. Számtan. Irta Dr. Lévay Ede.
36. Logarithmustáblák. Összeállította Polikeit K.
- 37—38. Magyarország őskora. Irta Darnay Kálmán.
- 39—40. Magyar büntetőjog. Irta Dr. Atzél Béla.
- 41—42. Bünvádi perrendtartás. Irta Dr. Atzél Béla.
43. Kis növénygyűjtő. Összeállította Dr. Cserey A.
44. Algebra. 2. kiadás. Irta Dr. Lévay Ede.
45. A magyar helyesírás törvényei. Irta Gaal M.
46. Ábrázolástan. I. füzet. Irta Kolbai Arnold.
47. Ábrázolástan. II. f. Rajzok az ábrázolástanhoz.
Irta Kolbai Arnold.
- 48—49. Növényhatározó. Irta Dr. Cserey Adolf.
50. Stereometria. Irta Dr. Lévay Ede.
51. Világtörténelem. I. rész. Irta Cseh Lajos.
- 52—53. Stilisme. Irta Boros Rudolf.
54. Levelező gyorsírás. Irta Bódogh János.
55. Magyar közigazgatási jog. Irta Dr. Falcsik D.
56. Alkotmányi politika. Irta Dr. Gratz Gusztáv.
- 57/57a. Magyar pénzügyi jog vázlata. Irta Dr. Bartha B.
58. Általános földrajz. Irta Hegedűs István.
59. Ethika. Irta Dr. Somló Bódog.
60. Ásványhatározó. Irta Dr. Cserey Adolf.
61. Zeneműszótár. Összeállította Goll János.
62. A görög irodalom története. Irta Márton Jenő.
- 63—64. A zománcz. Irta Mihalik József.
65. Vita-gyorsírás. Irta Bódogh János.
66. A magyar váltójog. Irta Dr. Berényi Pál.
67. Világtörténelem. II. rész. Irta Cseh Lajos.
- 68—69. A rajzolás vezérfonala. Irta és rajzolta Boros R.
- 70—72. Mythologia. Irta Dr. Losonczy Lajos.
73. Általános zenetan. Irta Goll János.
74. Államszámviteltan. Irta Dr. Berényi Pál.
75. Jogbölcsélet. Irta Dr. Somló Bódog.
76. Rovargyűjtő. Irta Dr. Cserey Adolf.
77. Szervetlen chemia. Irta Schwicker Alfréd.
78. Mechanika. Irta Dr. Lévay Ede.
79. Sociológia. Irta Dr. Somló Bódog.
80. Logika. Irta Dr. Schmidt Márton.

81. Akustika. Optika. Hőtan. Irta Dr. Lévy E.
 82. Árüzleti szokások. Irta Dr. Matavovszky B.
 83. A német irodalom vázlata. Irta Albrecht Ján.
 84. Kereskedelmi jog. Irta Dr. Berényi Pál.
 85. Elektromosság és mágnesség. Irta Dr. Lévy Ede.
 86. Kosmografia. Irta Dr. Bozóky Endre.
 87—89. Lepkehatározó. Irta Dr. Cserey Adolf.
 90—91. A testgyakorlás alapelemei. Irta Dr. Ottó J.
 92. Kis fizikai földrajz. Irta Dr. Bozóky Endre.
 93. Szerves chemia. Irta Schwicker Alfréd.
 94. Világtörténet. III. rész. Irta Cseh Lajos.
 95. Analytikai síkmértan. Irta Dr. Lévy Ede.
 96—98. Bogárhatározó. Irta Dr. Cserey Adolf.
 99. Meteorologia. Irta Dr. Bozóky Endre.
 100. A magyar művelődés története.
 Irta Dr. Bartha J.
 101. Astronomia. Irta Dr. Wonaszek A. Antal.
 102. Bevezetés a jog- és államtudományokba.
 Irta Dr. Kun B.
 103. Banktechnika. Irta Juhász Kálmán.
 104. Kereskedelem-isme. Irta Dr. Berényi Pál.
 105. Gyakorlati olasz nyelvtan. Irta Dr. Cs. Papp J.
 106. Fotografálás. Irta Sajóhelyi Béla.
 107. Dramaturgia. Irta Rakodeczay Pál.
 108. Anthropologia (Embertan). Összeállit. Lósy J.
 109. Lélektan. Irta Dr. Schmidt Márton.
 110. Fizikai zsebkönyv. Irta Dr. Bozóky Endre.
 111. Német helyesírás. Irta Albrecht János.
 112. Matematikai szünórák. I. füz. Irta Mikola S.
 113. Aesthetika. Irta Dr. Bartha József.
 114. Matematikai szünórák. 2. füz. Irta Mikola S.
 115. Algebrai példatár. 2. kiad. Irta Dr. Lévy E.
 116. Görög régiségek. Irta Dr. Schmidt Márton.
 117—118. Az állatok fejlődése. I. r. Irta id. Dr. Perényi J.
 119—120. Protestáns egyházjog. Irta Hörk József.
 121—123. Gombaisme. Irta Dr. Cserey Adolf.
 124. Az állatok fejlődése. II. Irta id. Dr. Perényi J.
 125. Építési enciklopedia. I. füz. Irta Lechner J.
 126. Az állatok fejlődése. III. rész. Irta id. Dr.
 Perényi J.
 127. Építési enciklopedia. II. füz. Irta Lechner J.
 128. Kis ásványtan. Irta Dr. Cserey Adolf.
 129. Építési enciklopedia. III. füz. Irta Lechner J.
 130. Építési enciklopedia. IV. füz. Irta Lechner J.
 131—132. Növénytan. Irta Dr. Cserey Adolf.

133. **Magyar közjog.** Irta Dr. Balogh Arthur.
- 134—135. **Állattan.** Irta Dr. Cserey Adolf.
- 136 **Magyar bányajog.** Irta Dr. Katona Mór.
137. **Kereskedelmi földrajz.** Irta Pataki Simon.
138. **Alkotmánytan.** Irta Dr. Balogh Arthur.
139. **Latin stilsztika.** Irta Dr. Cserép József.
- 140—141. **Polgári perrendtartás.** Irta Dr. Pajor Ernő.
- 142—143. **Az elektrotechnika.** Irta Dr. Bozóky Endre.
144. **Kereskedelmi számtan.** Irta Derszib Béla.
- 145—146. **A statisztika elmélete.** Irta Dr. Kenéz Béla.
- 147—148. **A magyar jelmez és fejlődése dióhéjban.**
Irta Nemes Mihály.
149. **Társadalmi gazdaságtan.** I. (elméleti) rész.
Irta Dr. Wildner Ödön.
150. **Társadalmi gazdaságtan.** II. rész. (Társadalmi gazdasági politika.) Irta Dr. Wildner O.
151. **Közigazgatástan.** Irta Dr. Balogh Arthur.
- 152—153. **Geológia.** I. (Általános rész.) Irta Sajóhelyi Frigyes.
- 154—155. **Geológia.** II. (A föld története.) Irta Sajóhelyi Frigyes.
- 156—157. **A filozófia története.** Irta Dr. Serédi Lajos.
158. **Geometriai példatár.** Összeállította
Dr. Lévy Ede.
- 159—160. **Könyvvitel.** Irta Trautmann Henrik.
- 161—162. **Kereskedelmi levelezés.** Irta Dr. Heinrich K.
163. **Politikai számtan.** Irta Perjéssy László.
164. **Telekkönyv.** Irta Dr. Bedő Mór.
- 165—167. **Képes atlasz a görög és római régiségekhez.**
Irta Dr. Schmidt Márton.
- 168—169. **A kard-vívás.** Irta Sebeti Raimund.
170. **Párbajszabályok.** Irta Sebeti Raimund.

A vállalatban legközelebb a következő művek jelennek meg:

- Látszattan.** Irja Mátrai Vilmos.
- Magyar filozófia története.** Irja Dr. Serédi Lajos.
- Motivumok különféle Stylek.** Irja Dvihalý József.
- Neveléstörténet.** Irja Weszely Ödön.
- Oktat. módszertan.** Irja Weszely Ödön.
- Paedagogia.** Irja Weszely Ödön.
- Fizikai példatár.** Irják Walther Béla és Hirschmann N.
- Magyarország statisztikája.** Irja Kenéz Béla.

A vállalat folytattatik.

➤ Minden egyes füzet 60 fillér. ➤

